

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 3
Juni
1990

4. maj i Mindelunden i Ryvangen. Det er formiddag.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssenvej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomeadressen er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als. Als. 74 40 53 42.

Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 74 40 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehome på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyrre,

Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skrådermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09.

Overlærer preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeberg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Sektionschef Hans Bøjlund
Skovparken 7, 6000 Kolding
Tlf. 75 52 96 11

Sparekassedirektør Einer Hauberg
Holballe 3, 6473 Tandslæt
Tlf. 74 40 76 04

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2.th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

Læge Axel Jørgensen
Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg.
Tlf. 74 47 11 60

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby
tlf. 42 88 12 42

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Fhv. Bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. 42 48 56 74

Fangesammenslutningens Rekreativsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreativophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreativopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreativshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreativopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreativs- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Frederiksberg Bredgade 13, 2000 Frederiksberg.

Midlerne fra salg af frimærke med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreativ formål eller -hjælp i særlige trangstiltælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anerkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,
Bavnebjergspark 6,
3520 Farum
42 95 22 08
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 60,- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 50,- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udlevere-
ringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Tusinder i Mindelunden	55
69 engelske faldne flyvere æret	57
Mindepavillon i Ladelund	58
Skamling den 5. maj	59
Grindsted i forreste række	60
Universitetet om besættelsen	63
Runde dage	65
Rund dag i Slagelse	66
Per Ulrich 75 år	68
Årstævne i Frøslev	69
Dannebrog over Feldborg 15/6	71
Foreningerne	72-82
Mindeord	82

De følgende numre af vort
blad udkommer 15/8 og 15/10
1990. Stof må være redaktionen
i hænde senest en måned før.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 3

JUNI 1990

45. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

Tusinder i Mindelunden i Ryvangen den 4. maj

En sorgens dag afløstes af en glædens dag

4. maj-dagen var som sidste år velsignet af et ønskevejr. Allerede fra formiddagen var vejret med os, da børnene fra Bispebjerg skole besøgte hver enkelt grav og mindsten for at lægge en frisk buket blomster i blå, hvidt og rødt. Der var i år kommet usædvanlig mange besøgende allerede fra formiddagen.

Klokken 20 hørtes orkestermusikken, der kaldte til stævnet ved fællesmonumentet. Der var flere tusinde, unge, fuldvoksne og ældre. Mange fulgte familiens tradition, mens mange andre sluttede op for at opleve den højtidelighed, som de havde hørt og læst om.

Stævnelederen, Johannes Fosmark, indledte med at byde velkommen på arrangørernes vegne, nemlig Kammeraternes Hjælpefond og De erhvervshæmmede, Omegnsafdelingen.

Han fortsatte med at sige: - Vi har lige oplevet 50-årsdagen for den 9. april, og den dag er og bliver en sorgens dag. Nu oplever vi den 4. maj, der er en glædens dag, for da oprandt den frihedens dag, som vi havde kæmpet for gennem 5 år.

Aftenens taler provst Poul Riis blev under sin virketid ved Lundehus kirke arresteret af Gestapo i 1944. Han fik klø på Shellhuset og deporteredes til Neuengamme og videre til Dachau ved München med hjemkomst gennem Bernadotte-aktionen. Herhjemme fulgte travle år som forbundssekretær i FDF, hvor han især gjorde meget for musikken. Der fulgte en år-rækkes virketid som provst i Slagelse.

Efter orkestermusik og flere sange, sunget af koret, fulgte frihedssangen, sunget som fællessang, fik Poul Riis ordet. Han sagde:

- 4. maj er en stor dag i vort folks historie!

Vi er nogle, der kan huske den første befrielsesdag for 45 år siden. Ja, vi er endnu nogle, der husker episoderne op til den første 4. maj 1945.

Jeg oplevede i 1945 optakten til befrielsen i koncentrationslejren Dachau. Alle nordmænd og danske var blevet samlet i een barak. Ingen fortalte os hvorfor? - Men efter et bad fik vi udleveret nyt »røde-kors-tøj«! - Vi marcherede ud af lejren til De hvide, svenske Busser. De svenske

Røde Kors-folk tiltalte os som »passagerer«! - Det var helt menneskeligt! - Efter en lang køretur blev vi sammen med andre norske og danske samlet i KZ-lejren Neuengamme.

Herfra gik det den næste dag videre nordpå over den tysk-danske grænse. - Jubel og omfavelse! - Hjemme igen! - Vi følte os næsten som helt frie. Selve 4. maj oplevede de fleste af os i Sverige. Og dog varede det ikke længe, før det blev 5. maj - dagen - hvor vi om ikke før tænkte på vore kammerater, der ikke nåede hjem.

Og hvorfor var døden i fængsel eller koncentrationslejr så ubarmhertig? - Man var så alene - ens kære var så langt borte!

Det samme gjaldt for dem, der faldt herhjemme eller for dem, der blev pint under forhørene og bagefter skudt!

Skuddene ved henrettelsen i Ryvangen hørtes ofte i mit gamle sogn, Lundehus, især i den bageste del af Ryvangen.

Gik fra kiste til kiste den 29. august

Ryvangen kalder stadig minder frem. Lad mig nævne 29. august 1945, da Københavns biskop indviede stedet til begravelsesplads. Jeg husker, at vi var 8-9 præster, der efter indvielsen skulle forrette jordpåkastelse ved hver en-

Der er mange trapper på Tuborgvej op til Mindelunden. (Fotos fra Mindelunden 4. maj skyldes F-k.)

Hovedtema:

50-års dagen
for 9. april

45-års dagen
for 4. maj

Elever fra Carolineskolen besøgte Mindelunden i Ryvangen den 4. maj. Rektor havde ønsket, at de skulle starte ved fællesmonumentet, og her fortalte F-k om Mindelunden før og nu.

kelt kiste. Jeg ser for mig hele situationen med de mange kister, når jeg fra indgangen går forbi de to første rækker (»mine« rækker), hvordan jeg dengang gik fra kiste til kiste, idet jeg sagde kirkens sidste ord under jordpåkastelsen.

Det virker stadig stærkt, når man en 4. maj træder ind i Mindelunden!

I dag skal vi heller ikke glemme dem, der skulle være angstens byrde herhjemme for en af deres kære. Denne byrde kan være helt opslidende!

4. maj er en svær dag for dem, der mistede en af deres kære.

45 år er gået! - Vi takker alle - unge og ældre - der vil være med til på denne aften at mindes befrielsen!

Vi mindes de fem forbandede år, hvor foragten for mennesket trivedes så vel!

Frihedskampen styrkede det folkelige fællesskab! 4. maj udløste en glæde og tak. Derfor vil vi samle vore tanker i Grundtvigs kendte vers:

Guds fred med vore døde i Danmarks rosegård!

Guds fred med dem, som bløde

af dybe hjertesår!
vor kærlighed til alle,
de store og de små,
som ville stå og falde
med løven askegrå!

Verset blev fremsagt til den kendte melodi, spillet af orkestret.

Nu lød et uddrag af frihedsbudskabet, som vi hørte det fra London for nu 45 år siden. Fællessange, korsang og orkestermusik fulgte, og samværet kulminerede med »Aldtid frejdig« som fællessang.

Man skiltes med følelsen af, at man havde haft en rig

Den nye mindesten i Ryvangen er anbragt ved revolverbanerne. (Foto: Hans Andersen.)

aften, men Minna Hess Thaysen fortsatte med at synge med koret ved Pergolaen, ved Rotunden og ved Pelotonerne.

Indvielse af pistol-skydebanerne

Mens børnene havde travlt med at lægge blomster ved gravene, samledes en flok modstandsfolk til en højtidelighed i anledning af fredningen af den militære pistol-skydebane i det vestlige hjørne af Mindelunden, der har været brugt som henrettelsesplads i 1943-45.

Der er rejst en mindesten på stedet. Den blev indviet af kirkeminister Torben Rechendorff. Man fortalte, at stenen også er betalt af kirkeministeriet. Endvidere talte Holmens provst Claus Harms, Svenn Seehusen og Frank Zorn.

Kirkeminister Torben Rechendorff talte i Mindelunden. (Fotos: Hans Andersen)

Aftensamvær

Efter højtideligheden ved monumentet, samledes ca. 40 til et samvær over en kop kaffe, hvor Kammeraternes Hjælpefond var vært. Man sang en sang forfattet til 4-maj dagen af fru Bernth Johannesson.

Flere have ordet for at udtrykke glæden over dagen, det fine vejr og det veltillægtede stævne.

F-k.

Orkestret: Dirigent T.M. Cholewa. En fagmand sagde: De spillede i år bedre end nogen sinde. (Foto: F-k)

Peter Møller Madsen fortalte om befrielsen.

Reetz-Funder kørte og kørte med pakker til danske og norske deporterede, da trafikken på de tyske jernbaner brød sammen.

Ingeniør Bentzen har sørget for prima højttalerdækning gennem flere år. (Fotos: Hans Andersen)

Toldstrup ved mindestenen, der er indhyllet i en hvid faldskærm fra besættelsestiden.

69 engelske, faldne flyvere æret ved mindesten, rejst i Rebild, afsløret af kronprins Frederik

Omkring 1000 mennesker fulgte lørdag den 5. maj kronprins Frederiks afsløring af en mindesten i Rebild Nationalpark. Kronprinsen rev en gammel faldskærm til side og afslørede navnene på 69 allierede flyvere, der omkom i forsøget på at kaste våben ned til den danske modstandsbevægelse i Anden Verdenskrig.

- I 45 år har vores del af verden været præget af fred og stabilitet, og inden for de seneste måneder har vi også oplevet en begyndende afspænding i øst, sagde kronprinsen i sin tale under mindehøjtideligheden.

- Her i 50-året for krigens begyndelse mindes vi befrielsen over hele landet. Således også i Rebild, hvor det gælder 69 allierede flyvere. Deres indsats var uundværlig og muliggjorde vores resultater under den tiltagende farefulde kamp op gennem krigsårene, og det er for deres ære og minde, at jeg afslører mindestenen, sagde kronprinsen.

Herefter fulgte en salme for de omkomne og nedlægelse af kranser fra ambassader, forsvarsstyrker og danske modstandsfolk. Både den

engelske, amerikanske, canadiske og australske ambassadør deltog i højtideligheden, ligesom en del af de overlevende gamle flyvere. En af dem var Air Vice-Marshal D.

Crwy-Williams fra England, der læste navnene på de 69 omkomne. De fleste af dem fra Royal Air Force og alle skudt ned i 1944 og 45.

- Burde være sket for længe siden

- Det er med en vis følelse af skam, at jeg har sagt ja til at tale her, indledte Jens Toldstrup, der var chef for ned-

Kronprins Frederik ved mindehøjtideligheden i Rebild. Fra venstre ses den britiske konsul Jørgen Bladt og frue, adjutantstabens chef oberst H.W. Gram, Kronprinsen, direktør Ole Lippmann, statsskovrider Uffe Laursen og dr. phil. Jørgen Hæstrup og frue.

kastningerne under krigen. Der lød flere bekræftende tilkendegivelser fra tilskuerne, da han fortsatte:

- Vi burde have mindet de faldne flyvere for længe siden, som vi har gjort ved vore egne, der faldt.

De tog det farefulde job at give os våben, så vi kunne starte modstandskampen. Uden dem var vi aldrig blevet en del af det allierede fællesskab. Deres koner, forældre og børn kom til at lide afsavn, mens vi kunne lege og hygge os med vores børn, sagde han.

Bind i blå, røde og hvide farver prydede armen på mange af de ældre deltagere, og i jakkerne sad slipsenål med Christian den 10.'s mærke. Ældre kvinder havde befrielsens farver i hatte og tørklæder. I højtideligheden deltog modstandsfolk og deres familier fra hele landet.

400 flyvninger over Danmark

De allierede gennemførte omkring 400 flyvninger over Danmark. 200 foregik i Jylland, særligt i Nordjylland, hvorfor Rebild Nationalpark er blevet udvalgt som et passende sted at sætte mindstenen. Her vil den ses af mange, også udenlandske gæster.

En af dem, der var med i det allersidste våbenfly over Danmark, radiomanden Fuller fra Royal Air Force, deltog sammen med sin kone og to sønner i afsløringen af mindstenen. Hans fly blev skudt ned i nærheden af Billund otte dage før befrielsen, men han overlevede, skjult hos en landmandsfamilie.

Inden kronprins Frederik kom til Rebild, havde han samme formiddag bragt en hyldest til Den danske Brigade (Danforce), som under Anden Verdenskrig blev dannet i Sverige af flygtninge fra Danmark.

Kronprinsen modtog på Holmen en parade med deltagelse af 305 veteraner af en brigade, som i maj 1945 talte 5000 soldater og lotter, inden han i helikopter fløj til Rebild.

Gedenkstätte Ladelund. (Foto: Hans Chr. Rasmussen).

Mindepavillon ved KZ-gravene i Ladelund indviet

Unge stafetløbere ankom fra Neuengamme

Der var sol og varme, ja endog gensynsglæde, da de mange samledes ved mindstenen på området, hvor den tidligere udekommmando Ladelund har ligget.

Vi var samlede den 6. maj for at modtage de unge stafetløbere, som skulle komme den lange vej fra Neuengammelejren via den tidligere KZ-lejr Husum-Schwesing til Ladelund.

Dette mindeløb var en fortsættelse af 25 unge upolitiske menneskers stafetløb i dagene 15.-29. juli 1989 fra Neuengamme til Dachau igennem 12 tidligere nazi-lejre.

Efter nogen ventetid gik vi løberne i møde. De var blevet noget forsinkede på grund af det meget varme vejr. Vi fulgte den gamle lejrvej, der slutter ved Ladelund kirke, den samme vej som dengang 298 fanger blev kørt til massegravene på kirkegården!

Vel ankommet til det smukke anlæg ved kirken overværede vi overrækkelse

af nøglen til menigheden, og dermed indvielsen af den smukke minde- og udstillingsbygning. Stafetten fra Neuengamme blev oplæst og afleveret, hvorefter alle kunne komme ind for at tage rummene i øjesyn. En smuk foreløbig plancheudstilling var opsat i udstillingssalen. Den viste noget om organisationen »Internationale Kriegsgräberfürsorge« og deres arbejde bl.a. på KZ-grave overalt i Europa.

Med Neuengammeforeningens fane i spidsen gik vi til gravpladsen, hvor der blev nedlagt mange smukke, signerede kranser og buketter, medens Ove Laursen sænkede fanen.

Ved den efterfølgende mindegudstjeneste i den lille kirke i Ladelund var der fyldt til sidste plads. Også i salen på Restaurant Carlsen var alle stole optaget. Her var der af menigheden St. Petri, Ladelund, dækket til kaffebord for deltagerne, som også talte pårørende til tidligere fanger fra Frankrig, Belgien og Holland. Mellem de mange talere var også Villy Mørk Jensen, som afleverede den internationale sammenslutning af Neuengamme-fangers hilsen i form af en smuk bog.

Helt igennem et vellykket arrangement, som endog havde mange deltagere fra Danmark på trods af den store »åbent hus« foranstaltning i Frøslevlejren samme dag og de mange travle majdage forud.

H.C.Ras.

4. Maj-kollegierne

4. Maj-Kollegiet i Aabenraa har fået ny formand, idet lektor Poul Sibbersen har afløst fhv. amtskontorchef J. P. Caspersen, der har ønsket at træde tilbage efter 25 år i kollegiets bestyrelse, heraf 20 år som formand.

Stafetløberne fra Neuengammen ankommer til Ladelund. (Foto: Hans Chr. Rasmussen).

Skamling den 5. maj: Mindstævne i anledning af 45 års-dagen for Danmarks befrielse

Allerede ved 10-tiden begyndte en stor skare unge og ældre, som stadig ønsker at mindes denne dag, at forsamles ved Region III's mindesmærke på Skamling for at hædre de omkomne under besættelsen i vor sydligste landsdel.

Efter at formanden Sv. Hoffmann havde budt velkommen, gav han ordet til tidligere politimester Iver Møller, Gråsten, som i år holdt mindetalen for vore faldne kammerater. Han sagde i sin tale bl.a.: »Indsatsen med udførelse af sabotager, krævede fantasi og kyndighed, men i særlig grad mod og mandshjerte, idet man i sit virke arbejdede med livet som indsats.

Modstandsbevægelsen i Sydjylland havde mange gode medlemmer, og når der skete frafald, fordi man måtte gå under jorden eller blev taget af tyskerne, blev hullerne hurtigt fyldt op. Man levede op til ordene: For de gamle, som faldt, er der ny overalt!

Modstandsbevægelsen i Sydjylland udførte uden frygt et stort og risikofyldt arbejde, specielt på jernbanesabotagens område, og det skal her siges, at jernbanesabotagen var meget værdifuld, også fordi den havde stor psykologisk virkning med hensyn til at ruske op i den mere passive del af befolkningen.

Klokkestabelen her på Skamling med navnene på de faldne betyder, at der ikke er tale om navnløse frihedskæmpere. Måtte stedet her være inspiration for kommende slægter og minde om, at Danmark er værd at kæmpe for.«

Det var klar tale, som er værd at tænke nærmere over.

Hans Chr. Rasmussen, Christiansfeld er klar til at rejse ud og tale.

Forpremiere på lyddias-serie

Efter at klokkespillet havde sendt sine minderige toner af Prins Jørgens March og de ni bedeslag ud over forsamlingen i det smukke solfyldte landskab, sænkede de mange fremmødte faner i ærbødig hilsen, medens talrige smukke kranser og buketter fra såvel officielle organisationer som institutioner og private blev lagt på klokkestabelen.

Som det sker hvert år, havde Kolding kommune tidligt om morgenen lagt en meget smuk krans ved de fire mindeplader.

Efter fællessangen »Det haver så nyligen regnet«, afsluttede Sv. Hoffmann højtideligheden ved klokkestabelen med at takke de mange fremmødte, der sagde farvel med de kendte toner af Chr. Richardts »Altid frejdig når du går...«.

Efter en god frokost på Hotel Skamling med et righoldigt »tag-selv-bord« overværede de tilstedeværende premieren på filmfotograf Ole Ballings store »lyd-dias-serie«: »Lydias fortælling om 19. April 1864« - »Tilbagetog fra Dannevirke« og »Stormen på Dybbøl«. Fremvist af magister Hans Ole Hansen var det en vældig oplevelse.

H.C.Ras.

Kære redaktør

Jeg ser så ofte benævnelsen: Prins Jørgens March, og så går man ud fra, at alle ved, hvem man mener. Lad os få noget at vide om, hvem han var og hvorfra musikstykket kommer.

Søren Sørensen

Svar: *Prins Jørgens March* (»The Prince of Denmark's march«) er et klaverstykke, »Trumpet voluntary«, af komponisten og organisten ved St. Paul's Cathedral i London, Jeremiah Clark (d. 1707), fejlagtigt tilskrevet Purcell.

Stykket er blevet mest kendt i en orkesterversion af Henry Wood og benyttet som kendingsmelodi for de danske udsendelser fra BBC 1940-45.

Klokkestabelen på Skamling. Nederst ligger mange farvestrålende kranser (Fotos: Hans Chr. Rasmussen).

Salmevisse til 9. april

Mel.: Det var en sommermorgen

Det var en forårmorgen.
Ind over land og stad
fløj vingede uhyrer
og spredte vold og had.
Da kvalte vinterkulden
den spæde danske vår.
På mindre end en time
forsvandt de tusind år!

Men før vi dybt begræder
og ynker højt os selv,
bekender vi for Herren,
som alle ting gør vel:
Vi vogted ikke gaven,
vort lysegrønne land,
kornmarken, æblehaven,
»den danske friske strand«.

Ak, krig og vinterkulde
drog hærgende om land,
så danske hjem må savne
en søn, en bror, en mand.
Den lille flok, der trodsed
den tyske overmagt,
fik håbet til at lyse,
da alt var mørkelagt.

Og på en forårsaften
blev lys i vindu sat,
for, Herre, du gør morgen,
når mennesket gør nat.
Vi kom af sælsom nåde
ind under Herrens smil.
Den femte maj besejred
den niende april.

Det danske vejrlig skifter:
April er lumsk og fej,
men bøgen vover springet
usvigeligt i maj.
Gud, lad os agte arven
med vilje og forstand,
som fædrene har værnnet
vort lysegrønne land.

Johannes Johansen, 1990.
Biskop over Helsingør Stift

Frihedsfonden

Jørgen Kieler er trådt ud af bestyrelsen og er blevet erstattet af ingeniør Thorkild Antonsen.

Hvorfor Grindsted kom med i forreste række

Baggrunden en unik efterkrigs-indsats, nemlig skabelsen af et »1940-1945 Museum«, som i dag er af landsformat. - Nutidens dystre ekko og 9. april-talerne

Af Edvard Andersen

Når den midtjyske by Grindsted på en lysende, men også stilfærdig måde har været i forreste række blandt de mange, som i dagene omkring 9. april har markeret »den mørkeste dag i Danmarks historie«, skyldes det i væsentlig grad entusiasmen bag en unik historisk efterkrigs-indsats.

At vi i Danmark har vort dejlige - og man kan vist godt sige enestående - Frihedsmuseum i København, kan alle danske være stolte af. Men i glæden derover synes mange, ikke mindst i hovedstaden, at være tilbøjelige til at overse, hvad man ude i landet rådet over af historiske samlinger fra besættelsesårene.

Her kommer den lille, men moderne og meget driftige by Grindsted i Ribe amts gamle hedeegne for alvor ind i billedet. Som en afdeling under Grindsted Museum er der gennem årene skabt en besættelsestidens samling, som nu er af landsformat og derfor landskendt. Det skyldes ikke mindst, at rammen om »Historisk samling 1940-1945« er byens meget smukke Vestre Skole.

Legetøj og sabotage

Placeret i et rosenbed ved skolens indgang fortæller billedhuggeren Hjalmar Sonnes store granitfigur, FANGEN, at her holder man besættelsestidens ofre og minder i ære, og skulpturen forbereder den besøgende på de samlinger, der findes i de ganske vidtstrakte lokaler, som Vestre Skole har stillet til rådighed. Og hvilken fint sammensat og vidtfavnende udstilling drejer det sig ikke om:

over 3000 forskellige, overskueligt anbragte minder fra de dystre år. Og det, der gør samlingen så tiltalende, er, at den ikke blot ekceptionelt enkelt og klart fortæller om sabotage og om krigens gru og dramaer, men også om dagliglivet hos jævne danske familier i de fem forbandede år. Rørt standser den besøgende op ved synet af danske børns legetøj i krigsårene, og den værdifulde samling af besættelsestidens børnebøger vækker berettiget opmærksomhed.

Befolkningen slutter op

Intet under, at hovedparten af egnens befolkning slutter varmt op om byens museum og Vestre Skoles ret så enestående samlinger. Det var da også baggrunden for, at skaberen af den historiske skat, skoleinspektør Erik Brandt-Christensen og hans lille skare af ivrige hjælpere kunne gå foran i de landsomfattende arrangementer og højtideligheder i 50-året for 9. april. Allerede i slutningen af februar indledte Grindsted med en udstilling og en filmforevisning, der skildrede Nazis udslettelse af en hel landsby i Frankrig, nemlig Oradour-sur-Glane, der blev dødens by.

Nykomponeret melodi

Siden fulgte en særudstilling i Vestre Skoles prægtige aula. Uden særlig omtale forud oplevede man, at et betydende antal af den lille bys borgere midt i deres daglige gøremål mødte op den 17. marts for på stilfærdig og meget værdig måde at være med til at markere 50-året. I skolens aula skildredes gennem udstillingen den danske soldat, hans udrustning, forsvarsmuligheder og vilkår hin morgen. Mange fotos og dokumenter virkeliggjorde april dagen, og man bemærkede, at Midtjysk Nimbusklub bidrog med originale Nimbus-motorcykler fra de

Billedhuggeren Hjalmar Sonnes granit-skulptur FANGEN, der er anbragt i et rosenbed foran indgangen til Vestre Skole i Grindsted. Selve skolen danner på smukkeste måde rammen om den »Besættelsestidens historiske samling«, som i dag er af landsformat og derfor også landskendt.

skæbnesvangre dage.

Skoleinspektør Erik Brandt-Christensen talte dæmpet og fint om April-døgnets tragiske timer, og han nævnte, at netop 9. april uforståeligt nok er dagen uden markering i vor officielle kalender.

Overlærer Keld Telén havde komponeret en ny, meget bevægende melodi til Otto Gelstedts allerede 9. april 1940 skrevne »De mørke fugle fløj«, og Ruth Brandt-Christensen sang bl.a. »Frihed er det bedste guld«. Både sang og musik klang vidunderligt i den store aula.

Nutidens dystre ekko

Noget senere talte den, der skriver disse linjer, for 100 mødedeltagere om krigsårene, og om hans oftest makabre oplevelser som dagbladet Politikens korrespondent i såvel Nazi-Hamborg som i storbombardementernes Berlin. Som alle, der landet over medvirkede ved højtideligholdelsen af mindedagen, kunne også Grindsted-tale-

ren på baggrund af de verdenshistoriske begivenheder, der netop nu vælter ind over os, give udtryk for mange mærkelige følelser. Samtidig med omtalen af, at oprettelsen af KZ-lejre og andre rædsler i selve Tyskland faktisk stod på gennem samfulde tolv år, kunne man for sit indre øre opfatte et ekko af gungrende nervekrigspanservogne gennem det lille Litauens hovedstads gader. Ville den optimisme, verden har været opfyldt af, og som også skulle præge Danmarks højtidelighed af 9. april-minde dagen, nu vise sig at være uholdbar?

Til de optimistiske toner i Grindsted hørte det, at undertegnede med stor glæde kunne slutte sit indlæg med efter bemyndigelse af præsidentiet for Frihedskampens Veteraner at overrække skoleinspektør Erik Brandt-Christensen organisationens særlige erindringstegn. Det skete i respekt for hans entusiastiske og ærefulde indsats ved skabelsen af det fremragende Vestre Skole-museum.

Seks borgere omkom

Seks Grindsted-borgere: en politibetjent, en landmand, en kornet, en maskinmester, en cand.pharm. og en repræsentant, omkom i modstandskampen. I den historiske samling ses en mindevæg for dem, og i flugt dermed kommer så de tusindtals udstillede ting: en model af Dachau-lejren og andre dystre minder, en sirene fra luftalarmernes tid, en faldskærms-

nedkastet container, levendegørelse af jernbanesabotagen, en jeep, en illegal bog- og skriftsamling, cottoncoats syet af farvede lagener eller melsække, en likvideringspistol, og længere henne i rækkerne, legetøj, husgeråd og børnebøger, historiske aviser, tidens typiske budcykel »Long John« samt sågar en Værnemagts-indbydelse til Grindsted borgere om sammen med deres familie endelig at komme til Værnemagts-kirkekoncert i byens kirke! En klump jernbeton, forsøgt tilslæbet som askebæger, vækker også en del opmærksomhed. Beton-klumpen er fra Berlins særlige Førerbunkers metertykke vægge, og forklarende tegninger af gange og rum viser bl.a., hvor Adolf Hitler, Eva Braun og Josef Goebbels med familie endte deres dage. Betonklumpen er særlig bemærkelsesværdig i en tid, hvor alverden kappes om at sikre sig brudstykker af den berygtede, men næsten nedrevne Berlin-mur.

Hedens Domkirke

Altsammen har det gjort besættelsestidens Grindsted-samling kendt og beundret viden om. Til byens forskellige april-udfoldelser har også hørt udstillinger, tilrettelagt af private foretageder, bl.a. forsikringsvirksomheden »Alm. Brand«.

Med skoleinspektør Erik Brandt-Christensen og byens præster som initiativtagere har man desuden i god tid forud kunnet tilrettelægge en mindegudstjeneste i Grindsted kirke. Det er en smuk kirke, og den kaldes »Hedens Domkirke«. Gennem levende lys på de fredede frihedskæmper-grave og gennem højtidsspræget musik rundes 9. april af ved aftenstid.

Edv.A.

Det er en viljesag at have det rart med hinanden. (Marie Wærum, mor til Edith Guillaume, i generations-dialog i Politiken).

Den 9. april på Nors Hovedgård: Alex Binnebalde og Villy Mørk Jensen viser eksempler fra samlingen.

9. april på Nors Hovedgaard

Dagen oprandt med sol og kold blæst ved flaghejsningen om morgenen, efterfulgt af nedlægning af blomster ved stenen med årstallene 1940-45.

Der var inviteret til Åbent Hus fra kl. 13.00, men allerede fra morgenen af dukkede de første op, heriblandt den lokale avisredaktion og senere lokalradioen.

Nors Hovedgaard har ofte besøg af skoleklasser og foreninger, så man var forberedt på mange spørgsmål og havde derfor samlet 8 personer til at tage sig af gæsterne.

Det blev der god brug for. I dagens løb kom over 200 mennesker, og hvad der var meget opmuntrende, heriblandt mange unge.

De besøgende fik vist videofilm og kort over lejrens placering i Tyskland og blev så budt på en kaffetår, hvor kontakten mellem gæsterne og gårdens bestyrelse knyttes nærmere.

Det mærkedes tydeligt, at udviklingen i Østeuropa havde fået mange til at overveje, hvordan tidligere KZ-fanger følte ved dette, og man spurgte meget til, om man frygtede et nyt Stortyskland.

Det blev langt ud på aftenen, inden gården kunne lukke dørene efter en meget positiv dag.

VMJ

9. april på Rådhuset i København

Landsforeningen Gestapofangeres Sjællandsafdeling havde en smuk højtidelighed den 9. april 1990 på Københavns Rådhus.

Kl. 12.00 var der to minutters stilhed på Rådhuspladsen, der som i gamle dage var stuvede fuld af tilhørere.

Efter de to minutters stilhed gik alle ind i Rådhusalen, hvor borgmester Trustrup Hansen bød velkommen.

Derefter bød formanden for Sjællandsafdelingen Jens Thomsen velkommen, og takkede borgmesteren, fordi vi måtte komme her i dag.

Herefter spillede Københavns Politiorkester.

General Rye Andersen holdt en smuk tale om tiden under besættelsen. Så sang Studentsangerne »Som en rejselysten flåde«.

Ebbe Rode læste et digt af Arnold Øverland »Dejlig er den himmel blå«. Der var fuldkommen stilhed, da Ebbe Rode læste.

Studentsangerne sang igen »Guds fred med vore døde«, under sangen var der kransenedlægning. Der var krans fra De allierede våbenfæller, Brigadeforeningen og Landsforeningen Gestapofangerne.

Landsformand Mogens Pedersen lagde landsforeningens krans.

Skoleinspektør Brandt Christensen, Grindsted Vestre skole.

Så talte tidligere borgmester Egon Weidekamp og fortalte om, hvad der var af problemer under den tyske besættelse, som rådhuset havde især den 9. april på Rådhuspladsen.

Højtideligheden sluttede med, at alle sammen med Studentersangerne sang »Altid fejdig«.

En smuk højtidelighed, der tjener Sjællandsafdelingen til ære.

Efter højtideligheden var borgmester Trustrup Hansen vært for 100 kammerater, der nød rådhusets berømte pandekager med hvidvin og sodavand.

Axel Lauritzen

9. april i Odense blev et produkt af samarbejde

Som en markering af 50-året for Danmarks besættelse, blev der i Odense nedsat en arbejdsgruppe, som skulle udarbejde de retningslinier, hvorunder byen og de organisationer, som måtte være interesseret, sammen kunne lave en dag, som befolkningen ville og kunne deltage i.

Gruppen, der bestod af folk fra forsvaret, hjemmevernet, civilforsvaret og af De erhvervshæmmede fra Modstandskampen, afholdt en række møder, der startede den 9. januar og som gennemsnitlig bestod af 12 personer, fandt frem til en markering, der bestod af Fynske Livregiment, hjemmevernet, Livregimentets orkester og af modstandsfolk.

Den 9. april var der kransenedlæggelse på Assistent kirkegård, i Ansgar anlæg og på Frøbjerg Bavnehøj kl. 10.00.

Kl. 19.00 mødtes så de ovennævnte grupper ved mo-

numentet i Ansgar anlæg, hvor der blev holdt taler af oberst Jøncke, Fynske Livregiment, og Tony fra De Erhvervshæmmede, solosang af Jørgen Klint, og endelig dannedes der et optog. Der var 60 faner og 100 fakler, som gik på fløjene.

Toget bevægede sig nu gennem gågaderne til Rådhuspladsen, hvor der ligeledes var taler af borgmesteren og chefredaktør Bent A. Koch, Fyens Stiftstidende. Hele arrangementet blev afsluttet med en gudstjeneste i Domkirken ved biskop Vincent Lind.

Der deltog omkring 500 mennesker i denne højtidelighed, og det bemærkes ligeledes, at de 2 minutters stilhed, som vi gennem aviserne havde opfordret til den 9. april kl. 12, blev fulgt af et stort antal mennesker.

hc.

Billeder fra Odense under besættelsen

I forbindelse med 40-året for Danmarks befrielse i 1985 kom der rigtig gang i indsamling og bearbejdning af materiale om besættelsestiden - særlig i forbindelse med den store udstilling »Det kæmpende Danmark«, der blev arrangeret til Danmarks Grafiske Museum i Brandts Klædefabrik.

I forlængelse af denne udstilling har en række repræsentanter for den odenseanske modstandsbevægelse dannet en gruppe, der skal fremme arbejdet med Odenses historie fra 1940-1945.

Gruppen har i 50-året for besættelsen lavet en mindre billedudstilling med mange »nye« billeder fra de seneste års indsamlingsarbejde. Udstillingen skal turnere på byens biblioteker, skoler m.v. Den præsenteredes første gang i biblioteket på Klosterbakken 2, hvor den kunne ses frem til 12. maj.

Udstillingen blev åbnet onsdag den 25. april af rådmanden for 4. magistrat, kulturudvalget, Søren Møller.

Han sagde bl.a.: »Først og fremmest tak fordi jeg må åbne denne udstilling, herunder vil jeg gerne takke for, at det bliver - bemærkelsesværdigt - en person, der ikke selv har oplevet besættelsestiden.

Det er ikke gruppens hensigt at skrive historien om. Det er der heller ikke brug for, men det er gruppens hensigt at samle billeder og beretninger, som endnu ikke har været offentliggjort, herunder blade og meget andet materiale fra den yderst uhyggelige tid. Det er folk, som endnu er i live og som derfor selv har oplevet den tid og dens trængsler.

Kontakt til skolerne

Jeg ved også, at der er stor kontakt til skolerne, så historien kan blive levendegjort af gamle modstandsfolk overfor eleverne.

Jeg ved også, at det er et stort håb fra gruppens side at få nogle permanente lokaler, hvori alle effekter fra besættelsestiden kan blive udstillet.«

Søren Møller sagde, at han ikke i dag kan give tilsagn om lokaler, da alle ved, at kommunens økonomi er betrængt.

Mange nye billeder

Udstillingen rummer en række nye billeder, som ikke før har været offentliggjort. Mange af billederne var ikke tilgængelige, da Jørgen Hæstrup skrev sin kendte bog om besættelsestiden, selv om der i Hæstrups bog var mere end 400 billeder.

Søren Møller fortsatte med at sige, at han følte, at den indsats, som Initiativgruppen gør, er utrolig værdifuld, fordi de børn der går i vore skoler i dag på en god måde får ide om Danmarks nye historie. At den opvoksende generation bliver bekendt med, at det, vi betragter som umistelige rettigheder som demokrati og frihed, det var noget, den ældre generation kæmpede for.

»Jeg siger tak for det arbejde, der er gjort af Initiativgruppen og erklærer udstillingen for åben.«

kc.

Værd at vide

Er du »retlig anerkendt«?

Selv om du er rask og derfor ikke i øjeblikket er berettiget til faste ydelser efter erstatningsloven, kan du godt få et bevis fra arbejdsskadestyrelsen (tidligere sikringsstyrelsen) for, at du er omfattet af erstatningslovens § 1a, nemlig hvis du

- 1) har været deporteret til fængsel eller koncentrationslejr i udlandet eller
- 2) har været tjenstgørende i mindst 6 måneder på danske eller udenlandske skibe under allieret kontrol i krigsfarvand... eller
- 3) har været aktivt engageret her i landet uden afbrydelse i mindst et år i organiseret modstandsarbejde, der har medført særlig hård fysisk eller psykisk belastning... eller
- 4) efter mindst 6 måneders aktiv deltagelse i organiseret modstandsarbejde her i landet har været interneret i tyske fængsler eller lejre i Danmark og herunder har været udsat for usædvanlig hårde psykiske belastninger.

At du er »retlig anerkendt« er en fordel for dig og din familie. Frihedsfonden kan hjælpe dig med at få det ordnet.

Betaling af tandlægens regning

Er du omfattet af erstatningslovens § 1a (»retlig anerkendt«), har du mulighed for efter ansøgning at få dækket udgifter til tandbehandling. Før behandlingen påbegyndes, indsendes et overslag fra tandlæge eller tandtekniker til arbejdsskadestyrelsen (tidligere: Sikringsstyrelsen). Du vil så få et brev fra styrelsen, om den vil betale regningen. Dette vil ofte være tilfældet.

Frihedsfonden vil gerne hjælpe dig med ansøgningen, hvis du ønsker det (telefon 31 87 44 41).

Verden er ikke interesseret i de storme, du mødte, men bragte du skibet i havn?

Amerikansk ordsprog

Der var ikke dansk forræderi bag begivenhederne omkring den 9. april

Referat af forelæsning på Københavns Universitet den 12. marts ved lektor i samtids-historie Hans Kirchoff.

Forelæsningen blev flyttet til universitetets festsal, som lige kunne rumme alle frem-mødte.

Hans Kirchoff er en kendt samtidsforsker og skribent, og har udgivet flere publikationer og tidsskrifter. Af dem kan nævnes: Erik Scavenius II. Hist. Tidsskrift fra 1970. Besættelsen 1940. Hist. Tidsskrift fra 1980. Kamp eller til-pasning. 1987.

Han indledte forelæsningen med at udtale, at datoen 9. april 1940, omfattes med samme følelse som datoen 18. april 1864, et sår i sjælen som aldrig vil forsvinde.

En masse fordomme omkring denne dato havde af-født myter, som regeringen havde hemmelig aftale med tyskerne, men alle disse myter holder ikke. De kan ikke bruges, når regeringens adfærd skal forklares.

I dagene op til 9. april 1940 modtog den danske regering mange underretninger fra Berlin, underretninger, der var opsamlet af den danske ambassade, men også andre nordiske ambassader samt nederlandske.

Underretningerne om de store tyske opmarch i Nord-tyskland så regeringen på med stor alvor, men man holdt dog fast ved tanken om, at det ville lykkes at fastholde vor neutralitet, og skønt de borgerlige partier pressede på for at gennemføre en mobilisering, så havde regeringen dog flertal for sin politik.

Hvilke konsekvenser drog regeringen af alle disse underretninger?

Der skal ikke herske tvivl om, at man så med stor alvor på situationen, men både den

6. april og så sent som den 8. april, afviste man at mobilisere, man undlod at sætte søværnet i alarmtilstand, man trak grænsegendarmeriet væk fra grænsen, man indså, at en militær styrke på 15.000 mand ikke kunne stille meget op mod en så stor tysk over-magt, og det var grunden til, at man kun havde mindre danske enheder ved grænsen, netop for at det ikke skulle opfattes som en provokation.

Myterne om kanonen på middelgrundsfortet har ligeledes heller ingen baggrund. Mandskabet på fortet var lige udskiftet, var slet ikke indøvet i brug af artilleriet, endvi-dere ville de 75 mm kanoner have været helt uden betydning.

Disse ting og flere andre blev der gjort rede for, og forelæsningen, der varede en time, sluttede med betragtninger, som man kan kalde: Set gennem bakspejlet. Hvilken betydning ville det have haft, hvis den danske regering havde kendt tyskernes hensigt? Ville en dansk mobilisering have haft nogen afskrækkende virkning, ja ville en mobilisering tidligere på året have haft nogen virkning?

Set med historiske briller, så var amerikanerne sikkert i samme situation ved Pearl Harbour, og var Stalin formentlig ikke i samme situation, da tyskerne invaderede Rusland?

Endelig skal situationen sikkert også bedømmes ud fra, at udenrigsminister Munch, der havde været forsvarsminister i 1914, aldrig havde troet, at man ikke ville kunne holde Danmark neutralt, ja Munch ville måske endda have været villig til at yde suverænitetssindrømmelser. Det var jo det, der skete i Sverige. *Kjeld Jensen*

Da demokratiet var truet i Danmark

I foredragsserien »1940 - Da Danmark blev besat« afholdt i Københavns Universi-tets Festsal, var undertegnede den 19/3 1990, hvor taleren var lektor, dr.phil. Henrik S. Nissen, der talte over emnet »Demokrati i defensiven - li-nier i dansk politi under be-sættelsen i 1940«, til stede.

Der var mødt ca. 200 tilhø-rere, heraf ca. 90 procent mennesker i en alder, hvori de selv havde oplevet besæt-telsen, og resten meget yngre mennesker.

Taleren indledte med at omtale selve besættelsen den 9. april 1940, og fortsatte med omtale af den meget vanskelige politiske tid, der herefter fulgte. Indledningsvis vidste hverken danskerne - den danske regering - eller besættel-sesmagten, hvad der ville ske i den kommende tid, og derfor kunne der ikke fastlægges klare retningslinier, men man måtte afvente og se, hvordan udviklingen blev, og dispo-nere herefter, hvilket også frem-gik klart af den danske »kapi-tulationserklæring«.

I løbet af 1940 måtte Hol-land og Belgien hurtigt også kapitulere, ligesom det sam-me skete med Frankrig, og man kan sige, at den tyske be-sættelsesmagt havde med-gang og sejrede overalt, og det gjorde formentlig situa-

tionen for den danske rege-ring meget vanskelig, og der var kræfter i gang, der støt-te Tysklands antidemokrati-ske ideologi og retningen gik også her i landet mod et et-partisystem.

Regeringen arbejdede hele tiden med en konstant risiko for at sætte det over styr, som man ønskede at forsvare.

DNSAP var repræsenteret i Folketinget, og partiet blev kraftigt støttet af LS, og der opstod virkelig fare for, at de-mokratiet skulle mistes, og mange indenfor de 2 fraktio-ner ønskede et forenet Euro-pa med centrum i Berlin, og med de vesteuropæiske lande som vasalstater.

Modstanden begyndte med alsangen

Alt dette gjorde, at den danske befolkning begyndte at gøre modstand. Man be-gyndte med at afholde al-sangstævner rundt om i lan-det. De blev besøgt af tusind-vis af mennesker, der sang de danske fædrelandssange, og det blev indledningen til den voksende modstand.

Senere opstod den egentli-ge modstandsbevægelse, der protesterede mod den sid-dende regering, der ikke var dansk nok og ikke demokr-atisk nok.

Georg Andersen

De danske nazister kæmpede forgæves

I fortsættelse af forelæs-ningerne »1940 - Da Danmark blev besat« i festsalen på Kø-benhavns Universitet, deltog undertegnede den 26. marts 1990 kl. 16.15 som tilhører.

Taleren var Karl Christian Lammers, og emnet var »DNSAP ved målet? - De

danske nazister og besættel-sen i 1940«.

Der var som tidligere mødt ca. 200 tilhørere, heraf en masse gengangere, og ca. 90% heraf var folk i en alder, så de var gamle nok til selv at have oplevet 9. april 1940.

Taleren indledte med at

udtale, at han ville begrænse emnet ved kun at omtale DNSAP til og med året 1940, idet han mente, at nazismen i Danmark ikke havde opnået nogen særlig grobund op gennem trediveerne. Det var dog ved folketingsvalget i 1939 lykkedes for partiet at blive repræsenteret i folketinget med 3 mandater.

Efter besættelsen mente partiet sandsynligvis, at det ville få større betydning og mere magt i Danmark, og i folketinget forsøgte man at få størst mulig indflydelse, dog uden nævneværdigt resultat, ligesom man også på alle måder søgte at få etableret et samarbejde med Den tyske Værnemagt, hvilket heller ikke lykkedes med særlig stort held.

Partiet forsøgte sig også uden for folketinget at til-

kæmpe sig mere magt ved at søge nærmere samarbejde ved henvendelse til flere interesseorganisationer, men bortset fra, at man fik en efter partiets mening rimelig kontakt med LS, lykkedes det heller ikke på denne måde at tilkæmpe sig større magt.

Såvel i regeringen som i store dele af befolkningen, frygtede man, i alt fald umiddelbart efter besættelsen af Danmark, hvor tyskerne havde fremgang overalt i Europa, at der skulle blive foretaget et kup mod Danmark, men der skete intet i den retning, og det kan måske skyldes, at tyskerne ikke var særligt interesserede, og at de danske nazister ikke udgjorde nogen seriøs trussel imod det danske politiske system.

Georg Andersen

30.000 danskere tog arbejde i Tyskland

Therkel Stræde, forsk.stip., cand.mag., afsluttede den 2. april kl. 16.15, forelæsningsrækken »1940 - Da Danmark blev besat«, i Universitetets festsal, og han talte ud fra emnet: »Alle i samme båd? - samfundøkonomi og levevilkår i besættelsens første år«.

Der var mødt det sædvanlige antal tilhørere, og det var stort set de mennesker, der havde fulgt de tidligere forelæsningsrækker.

Taleren indledte med, at fortælle, at der allerede umiddelbart efter besættelsen i Vesterport i København blev oprettet et kontor for hvervning af danske arbejdere til arbejde i Tyskland.

Der var stor arbejdsløshed i Danmark, hvorfor der var stor interesse for at komme til at arbejde i Tyskland. Det hed sig, at det var frivilligt, at man tog derned, men der kendes eksempler på, at danske arbejdere var nægtet sociale ydelser, såfremt de afslø at tage arbejde i Tyskland.

I løbet af 1940 nåede man et antal af ca. 30.000 danske arbejdere, der tog arbejde i Tyskland, og dette tal holdt

sig nogenlunde konstant gennem alle besættelsesårene.

Man kan spørge: »Var det af lyst eller nød, man tog arbejde i Tyskland?« Det er mest nærliggende at tro, at det var af nød, og det var for mange af tysklandsarbejderne en meget vanskelig situation, de stod i, og ville deres situation blive forstået således af den almindelige dansker, at det ikke var for at samarbejde med tyskerne, men virkelig af nød, man tog derned?

Endvidere havde man oplevet varerationeringer, og den 9. april 1940 ændrede med et slag det økonomiske og sociale liv i Danmark. Taleren beskrev det således, at den rige blev rigere, og den fattige fattigere, og nævnte priser på en række varer - dagligvarer - der allerede inden nytår 1941 var blevet fordoblet, og dette bevirkede, at levefoden for den lønafhængige del af befolkningen faldt væsentligt.

Alt i alt en meget vanskelig situation for den danske befolkning.

Georg Andersen

Tysk TV om 9. april

NDR 3 - tysk fjernsyn sendte i dagene op til 9. april 6 afsnit i en serie om det tyske angreb på Danmark og Norge: Det danske afsnit var tydeligt baseret på danske film, og gik i bemærkelsesværdig grad uden om kampene i Sønderjylland. Derimod var der et afsnit om Fritz Clausen og om Frikorps Danmark.

Afsnittet om Norge derimod omtalte kampene mod norske tropper.

Fra Danmark så man et indslag på Aalborg Flyveplads, hvor værnemagere festede med tyskere. Desuden blev Frøslev skildret.

Megen omtale fik modstandsbevægelsen, de illegale blade og Brigaden, altsammen noget vi kender, men indslaget var jo også beregnet for tyske seere.

De måtte næsten få det indtryk, at vort militær glemte at kæmpe 9. april, hvorimod 29. august 1943 fik megen omtale. Det samme gjaldt jernbanesabotagen, hvor man var enige med os i vor kritik af vore egne historikere.

Filmklippene fra Norge stammer fra tyske arkiver og var således relativt ukendte for danskere. De viste tydeligt, hvor hårdt trængt tyskerne den 9. april var i Norge, og hvilket overraskelse det var for tyskerne, at Blücher blev sænket. En af officererne fra dette skib varmed, og han anslog, at det kostede 1000 tyske soldater livet, alle de, der ikke kunne svømme.

Man viste Quislings tidlige forgæves forsøg på at tage magten. Hitler sendte i stedet Terboven, som selv om han noget senere lod Quisling komme til, dog beholdt ham under opsyn.

National Samling - det norske naziparti - kom aldrig over 50.000 mnd. Fra Narvik så man, hvor nær Tyskland var ved nederlag dér. Man gjorde meget ud af, at de engelske tropper var hjemmevernsfolk, og franskmændene fra fremmedlegionen, så det egentlig kun var den engelske flåde, der var krigsvant.

I sidste afsnit besøgte tidligere tyske officerer fra besættelsestropperne Norge og drøftede erfaringerne fra krigen med hinanden.

En nordmand, der var igennem adskillige KZ-lejre, berettede om, hvor lidt selv veluddannede tyskere i dag ved om, for slet ikke at tale om forståelsen af, hvad der foregik i Danmark og Norge. Blandt andet fordi man stadig ikke fortæller skolebørnene om den tid, og det var ham, der måtte minde om, at også mange tyskere var fanger i lejrene og blev behandlet lige så hårdt af SS som udlændinge. De, der er gamle nok, har stadig den undskyldning, at de heller ikke vidste noget, at de handlede efter ordre. De fulgte den militære disciplin.

En norsk-jødisk kvinde - oprindelig emigrant fra Tyskland, bebrejdede tyskerne, at de stadig følte sig overlegne, fordi de er de mange i mod-sætning til det lille Norge.

Da en officer forklarede, at hans årgang jo var opdraget i kejserdømmets ånd og aldrig havde kendt demokrati, føjede en ung tysk historiker til: Det er forsåvidt korrekt, idet Weimar-demokratiet var et demokrati uden demokrater.

Under omtalen af den brændte jords politik, som tyskerne førte, da de forlod Kirkenæs, blev det postuleret, at begrundelsen var at få fjernet nordmændene, så de kunne blive skånet for de barbariske russeres behandling, når de rykkede ind.

Udsendelsen omtalte også Sveriges modstand mod, at unge nordmænd uddannedes militært under opholdet i Norge. I stedet sendtes de til skovarbejde.

En karakteristik af tyskerne i udsendelsen var: Deres store evne til at arrangere sig med deres samvittighed.

Alt i alt interessante udsendelser, der minder os om, hvor langt vi fortsat er fra hiran den i vore opfattelser.

De ændrede ikke min opfattelse af, at det vil vare mange år endnu, før det tyske demokrati er så grundfæstet som det norske og det danske.

VMJ

Runde dage

ved
Poul Nielsen

Leo Kæraa, Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg, fylder 85 år den 18. juni. Han var med til at starte Kammeraternes Hjælpefond. Læs vort blad side 33 fra 1983 og side 78 årgang 1985.

Aksel Asmussen, Skelhøjvej 5, st.tv., 2800 Lyngby, 75 år den 22.juni.

Villy Andersen, Frodesgade 115 A, 6700 Esbjerg (Sachsenhausen 75.019) 70 år den 24. juni.

Tage Larsen, Perikumhaven 11.3., 2730 Herlev, 65 år den 29.juni.

Juni måned iøvrigt: se blad nr. 2.

Arne Hansen, Malaga, Spanien (Neuengamme) 70 år den 1.juli.

Ejnar Chr. Leth, Sundtoftevej 29, Sundby, 4800 Nykøbing F. (Buchenwald) 80 år den 2. juli.

Svend Aage Andersen, Esbern Snarevænget 20, Odense, 70 år den 2. juli.

Knud Jørgensen, Essetofte, Ølby, 4600 Køge (Dachau), 70 år den 3. juli. Bortrejst på dagen.

Carl Johan Schmidt, Ved Rådhuset 31, st., 2610 Rødovre (Buchenwald) 75 år den 3. juli.

Sylvia Daugaard, Forbindelsesvejen 107 B, 9400 Nørresundby, 65 år den 3. juli.

Eva Bertelsen, C.F. Jessensvej 1, 8200 Århus N, 70 år den 3.juli.

Svend Aage Jensen, Grundtvigsvej 31, 4500 Nykøbing S. 70 år den 4. juli.

Emil Petersen, Knudsgade 3, 9000 Aalborg, 80 år den 5. juli.

Erik Sørensen, Olufsvej 41, 2100 København Ø. (Neuengamme) 70 år den 6. juli.

Karl Peter Madsen, Jupitervej 16, 9200 Aalborg SV, 70 år den 7.juli.

P. Rivad, Limgården 9, 2300 København S, 75 år den 7.juli.

Per Ulrich, Axelhøj 57, 2610 Rødovre (Sachsenhausen 115.366) 75 år den 8. juli. (Forfatter og grafiker).

Egon Hansen, Hvedevej 6, 7490 Aulum (Buchenwald), 70 år den 10.juli.

Jørgen Hedegård Larsen, Højvænget 2, 5230 Odense M., 70 år den 9. juli.

Clare Kragh, Rundforbivej 253, 2, 2850 Nærum, 70 år den 10.juli.

Hans Jørgen Juul Laursen, Knuden 21, 9260 Gistrup, 65 år den 11. juli.

Poul Sandfort, Classensgade 67, 2100 København Ø, 60 år den 12. juli.

Lillian Larsson, Vester Søgade 46, 1601 København V, 65 år den 14. juli.

Elida Jensen, Mosegaardsvej 24, 9990 Skagen, 75 år den 14. juli.

Erna Kejrsted, Strandbovej 34, 2650 Hvidovre, 85 år den 14. juli.

Knud Bjarkov, Strandvejen 16 B, 2100 København Ø. (Neuengamme) 65 år den 16. juli.

Alex Carlo Petersen, Kornvænget 56, st.tv., 2750 Ballestrup, 80 år den 16. juli.

Hans Jensen, Sdr. Havnevej 47, 9982 Aalbæk, 70 år den 17. juli.

Martin Hansen, Vatnavej 14, 2300 København S, 65 år den 17. juli.

Flemming Jørgensen, Nordrupvej 43, 2700 Brønshøj (Sachsenhausen og Neuengamme) 65 år den 18. juli.

Alf Møller, Østergade 18, 5591 Gelsted (Sachsenhausen 73.096) 65 år den 18. juli.

Willy Ejner Lougart, Michael Beringsvang 1 B, 2., 2650 Hvidovre (Buchenwald) 70 år den 19. juli.

Kaj Otto Ziehrer, Egevej 4, 4970 Rødby (Sachsenhausen 73.092) 65 år den 20.juli.

Hans Jensen Skov, Sønderparken 25, 3550 Slangerup (Buchenwald) 70 år den 22. juli.

Jacob Vogelius, Lindevej 67, 3500 Værløse (Buchenwald) 75 år den 23. juli.

Willy F. Jacobsen, Konkylievej 22, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 80 år den 23.juli.

Anna Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2800 Lyngby, 75 år den 23. juli.

Ervin Hansen, Ryesgade 31 D,1., 2200 København N, 70 år den 23. juli.

Witte Kring, Langgyden 2, 5762 Vester Skerninge. (Buchenwald) 80 år den 24. juli.

Bertha Jensen, Glerupvej 23, 2610 Rødovre, 70 år den 24. juli.

Henry Olsen, Rosenkildevej 73, 3000 Helsingør, 70 år den 26. juli.

P. Falk-Jensen, Lendemosevej 6,1.lejl.210, 2830 Nærum, 70 år den 26. juli.

Jess Hansen, Skovdalsvej 20, 8260 Viby J., 70 år den 26. juli.

Karl Nissen Larsen, Vesterbrogade 69 A,2.th., 1620 København V (Buchenwald) 70 år den 29. juli.

Poul Sminge, Olufsvej 3, Kristrup, 8900 Randers (Neuengamme) 65 år den 30. juli.

Eli Børge Larsen, Hviddingevej 66, 2610 Rødovre, 70 år den 31. juli.

Svend Orla Sørensen, Diskovvej 180, 9210 Aalborg SØ, 65 år den 1. august.

Poul Thomsen, Roldvej 1, 9600 Aars, 65 år den 3. august.

Børge Christoffersen, Gurrevej 40, 1.tv., 2650 Hvidovre, 80 år den 6. august.

Niels Holm Pedersen, Stellavej 12, st.tv., 2610 Rødovre, 70 år den 7. august.

Niels P. Frode Larsen, Ibsensvej 57, 2630 Tåstrup (Buchenwald) 75 år den 8. august.

Alfred Nielsen, Sydstrandsvej 20, 2791 Dragør (Buchenwald) 70 år den 8. august.

Ejvind Andersen, Kildevangsparken 96, 4390 Vipperød (Buchenwald) 75 år den 9. august.

Svend Jeltøft Jensen, Glentevej 61, 2600 Glostrup, 70 år den 9. august.

Georg Zimling, Saltholm, 2770 Kastrup, 70 år den 10. august.

Frits Sigfred Petersen, Saven D, 3.2,mf,th., 2630 Høje Tåstrup (Buchenwald) 75 år den 14. august.

Karl Andersen, Buchwaldsgade 57, Odense, 75 år den 14. august.

Ove Møllerup, Havretoften 25, 2800 Lyngby (Buchenwald) 70 år den 15. august.

Henry Gatten, Brøndbyøster Torv 4, 4.th., 2650 Hvidovre (Buchenwald) 75 år den 15. august.

Bodil Meyell, Jomsborgvej 41, 2900 Hellerup, 70 år den 18. august.

Tove Malmer, Frankrigsgade 48 A,2.tv., 2300 København S, 70 år den 18. august.

Arne Sørensen, Degnebakken 91, 5540 Ullerslev, 80 år den 18. august.

Gunnar E. Jensen, Munkensvej 59,2., 5230 Odense M. (Buchenwald) 75 år den 20. august.

Erna Lyngholm Andersen, Ernst Kapersvej 12, 2450 København SV, 65 år den 22. august.

Clara Therkelsen, Harevej 10, 7000 Fredericia, 65 år den 22. august.

Chr. Jørgensen Kjær, Klarupvej 64, 9270 Klarup, 70 år den 23. august.

Holger Vivike, Christiansholms Kanal 10, 1406 København K, 80 år den 23. august.

Mads Frederik Madsen, Li-bravej 17, 8270 Højbjerg, 70 år den 24. august.

Ernst Schnack, Peter Rørdamsvej 46, 2800 Lyngby (Dachau) 70 år den 27. august.

Anders Jens Schack, Ny Strandvej 46, 3050 Humlebæk (Buchenwald) 75 år den 27. august.

Jørgen Rahr, Dyssegårdsvej 40, 2860 Søborg (Buchenwald) 70 år den 27. august.

Kaj Christensen, Jens Jessensvej 1.st., 2000 Frederiksberg, 80 år den 28. august.

Jens Vinggaard, Elmevej 19, 6000 Kolding (Buchenwald) 75 år den 28. august.

Carl Soelberg Rasmussen, Mariendalsvej 72, 1.tv., 2000 Frederiksberg (Buchenwald) 70 år den 28. august.

K. Kristensen, Sundbyvestervej 81, 2300 København S, 80 år den 28. august.

Helmer Larsen, Buderupvej 13, 2730 Herlev (Buchenwald) 70 år den 29. august.

Erik Nielsen, Øster Søgade 106,3.th., 2100 København Ø. (Buchenwald) 75 år den 29. august.

Kaj Rohde Jensen, Chr. Lindesvej 10, 7500 Holstebro, 75 år den 29. august.

Knud Erik Andersen, Göklundsvägen 13 A, 81300 Hofors, Sverige, 70 år den 30. august.

Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd (Formand for Stuffhof-Foreningen) 80 år den 31. august.

Rund dag i Slagelse

Mandag den 25. juni fylder Poul Riis 75 år.

Han blev født i Herning for nu 75 år siden. Skolegangen endte med studentereksamen i 1934. I 1935 drog han af til København for at studere teologi. Han var heldig at blive kordegnvikar i Lundehus sogn, og det hjalp på økonomien.

I januar 1942 blev han cand.theol. Kort tid derefter fik han dertil et job som hjælpepræst ved samme kirke. Året efter fik man oprettet en heltidsstilling som præst ved kirken.

Det varede ikke mere end godt et års tid (nov. 1944), før Gestapo hentede ham og anbragte ham på Shellhuset. Via Warnemünde og KZ-lejren Neuengamme (kun 3 dage) kom han sammen med to andre danske præster med i en præstetransport til Dachau ved München.

I Gestapos klør

De små 3 uger, han sad på Shellhuset, gik tiden med forhør. Hans »sag« kendte de, fordi de tidligere havde træv-

let en lignende sag op. De kendte i henhold hertil, at han havde været telefonmand for 6 kompagnichefer (Østerbro og indre by) + 3 andre ledere. Heldigvis kendte han ikke deres adresser, så ham fik de ikke meget ud af. Under forhørene blev han truet med, at de havde erfaringer med andre præster - Lænkholm og Sandbæk - og at disse havde været under deres behandling.

Han husker en lille episode: Han havde taget sit nye testamente med. Da de opdagede det, fik han at vide, at det måtte han ikke få med op i cellen. Men efter en del snak fik han tilladelsen alligevel. Kriminalsekretær Wiese føjede til: »Men De har ikke fortjent det!« I samme forbindelse sagde han, at Riis ikke fik brug for et nyt testamente i fremtiden, for nu blev han sendt til Tyskland, og så kom han aldrig hjem igen, og altså blev han ikke præst mere.

Den samme Wiese kom efter krigen ligesom de andre krigsforbrydere til Horsens statsfængsel. Nogle år efter

Wieses løsladelse traf fængselspræsten fra Horsens den tidligere fange i Neumünster. Under samtalen spurgte Wiese: »Kender De Poul Riis?« - Jo, det gjorde han da. Og så fik fængselspræsten følgende hilsen med: »Vil De så ikke nok sige til pastor Riis, at hvis jeg kom i den samme situation igen, ville jeg gøre det samme« - altså sende Riis til en tysk KZ-lejr!!

Heldigvis fik Gestapo ikke noget at vide om hans forbindelse med lederen af Bopa, Børge Thing. De to var tidligere FDF-kammerater fra orkestret i Herning. Børges forældre og hans kone, der var i Sverige, skrev deres breve i Riis' navn - altså hans navn og adresse på kuverten og inde i brevet »kære Poul« i stedet for »kære Børge«. - Børge Thing, der var under jorden, kom så forbi og hentede de uåbne breve. - Børge var blevet advaret i tide.

I KZ-lejrens præsteblok

I Dachau indledtes opholdet med 3 uger i Karantæneblokken. Man havde det særlige, at der var to præsteblokke med ialt ca. 1500 præster. Den ene blok var for arier,

Poul Riis: Et udvalgt orkester arbejder.

Poul Riis er her i sving som overdirigent.

den anden for ikke-ariere! De tre danske kom i den ariske blok. De tre danske følte sig nu lidt små i så stor en lejr - 20.000 - de eneste danske så langt væk fra Danmark. Dachau ligger jo lidt nord for München. De var så få danske, at Dansk Røde Kors ikke vidste, at de var flyttet til denne lejr.

I deres stue var der flest katolske præster. Hver aften på hverdage læste en katolsk præst en velsignelse på latin. Søndag aften læste en evangelisk præst en bøn på tysk. Mand og mand imellem tænkte de ikke meget på, om en kammerat var katolsk eller ikke.

Det gjorde et stærkt indtryk på Riis at møde tyske præster, der havde været i KZ-lejr i 6-8 år! Han husker en af disse, man havde brugt ham som »forsøgsdyr« - man havde indpodet malaria på ham. Riis har set ham gå rystende omkring.

En anden tysk præst havde fået næsen ødelagt. Når han ikke havde sin »fingertut« på næsen, så Riis, at blodet piblede frem. Han fortalte Riis, at en SS-er havde slået ham ned. Da han lå på ryggen,

havde manden sat sin støvles jernhæl på næsen og drejet rundt!

Riis har aldrig kunnet forstå, hvorfor deres blok efter morgenappellen skulle stå og

se på, at SS førte mange fanger forbi blokken, idet de mest uarbejdsdygtige blev sorteret fra og blev sendt i gaskammer.

Flere præster var præget af dårlige nerver. Udover angsten for almindelige sygdomme f.eks. dysenteri, havde man angsten for lus, der var smittebærere for plettyfus. Lejren havde en plettyfus-karantæne på ca. 6000. Det betød, at der - udover dem, der kom i gaskammer - døde 2-300 om dagen. Det blev fortalt Poul Riis, (efter at han var kommet til Neuengamme) at SS på een nat kørte alle i karantænen i gaskammer - 6000 ialt! Samtidig brændte man de syges madrasser. Så var man færdig med plettyfus!

I løbet af ca. 3 måneder kom der godt 300 danske til lejren - i to hold. De blev bragt i karantæneblokken den sidste måned, før overflytningen til Neuengamme.

I præsteblokken var der et kapel med et astmatisk harmonium og et fattigt alter. Som noget positivt kan også nævnes, at blokældste var et fint menneske - en tysk, katolsk præst.

Musik skal der til

I Dachau var der noget helt specielt: Et privat symfoniorkester. Desværre fik Riis kun lejlighed til at spille (på trumpet) i 2-3 uger i dette orkester. Så blev det forbudt, fordi der trods alt døde for mange af plettyfus.

Hvordan man havde fået instrumenter og noder ind i lejren, blev han aldrig klar over. Instrumenternes kvalitet var ringe, men der var mange dygtige musikere - helt professionelle - i orkestret. Det var faktisk en oplevelse at være med til. De havde jo et fælles sprog - »nodesproget«.

Forudsætningen for at kunne deltage i et sådant orkester havde han fra drengedagen i FDF's orkester i Herning. Han nåede, før han rejste fra byen, at få undervisning hos en meget dygtig professionel musiker. Alt var spændende. Senere lærte han at bygge et partitur op. Da han var kommet til København, var han med i et privat symfoniorkester. Det bevirkede, at det ikke var nyt for ham at spille i Dachau. Men forholdene var alligevel helt anderledes.

Fra Rebilfesten. Poul Riis dirigerer det amerikanske orkester.

Takket være De hvide Busser kom han via Neuengamme, Møgelkær og Sverige hjem igen.

Foråret 1946 blev han ansat i FDF som forbundssekretær. Det blev bl.a. til en opgave med at dirigere flere orkestre sammen op til ca. 1000 medlemmer.

Efter tiden som præst ved Sct. Peders kirke i Slagelse og senere dertil også provst, har Riis i pensionisttilværelsen haft tid til at tænke på, hvad der gør musikken så fascinerende.

Orkesterspillet skaber kammeratskab

- Arbejder man alvorligt med musikken, kan man nyde resultatet. Orkesterspillet skaber kammeratskab, siger Poul Riis. - Ja, sammenspil er med til at opdrage til demokrati: man lærer at »føre ordet«, man lærer at lade den anden overtage ordet!

Musik bliver man aldrig færdig med. Har man selv spillet, bliver man en bedre »lytter« til andres musik. Det er faktisk aktivt at lytte til andre. Jeg kan nyde at høre andre spille. Jeg er ikke mere erhvervsaktiv, men dette at høre - i særdeleshed klassisk musik - giver mig stadig store oplevelser.

F-k

Per Ulrich fylder 75

Søndag den 8. juli fylder billedhuggeren, grafiker og forfatteren Per Ulrich 75 år.

Han er født 1915 i Himmerland. Uddannet som folkeskolelærer og som billedkunstner på Kunstakademierne i København, Paris, Mexico og Thailand. Medlem af Kunstnersammenslutningen Kammeraterne siden 1964.

Repræsenteret på Statens museum for Kunst med skulpturer, i Kobberstiksamlingen med grafiske arbejder, på Frihedsmuseet med tegninger fra tyske koncentrationslejre. Repræsenteret endvidere på Århus kunstmuseum, Sønderjyllands museum og stiftsmuseerne i Ma-

Per Ulrich

ribo og Odense og på Nationalgalleriet i Oslo.

Udført monument for de Spaniens-frivillige på Esplanaden i København, mindere-lieffer i KZ Stutthof, Polen og Versen i Vesttyskland. Et års studieophold i Mexico, to i Thailand på et UNESCO-legat. Og et år på de marokkan-ske statsatellier.

Tildelt Den Fries hæderslegat, Statens Kunstfonds literære pris, for »Guds lille børneskare«. Ole Haslunds legat.

Han arbejdede under besættelsen i Frit Danmarks lærergruppe med trykning af illegale skrifter og bøger. Arresteret af tyskerne og deporteret til Tyskland: Tugthus Dreierbergen, Bützow, Güstrow og koncentrationslejren Sachsenhausen, med svensk Røde Kors overført til KZ Neuengamme. Og lige før krigens afslutning med De hvide Busser til Frøslev og derfra til Sverige.

Har udgivet bøger, bl.a.: Tegninger fra Tyske Koncentrationslejre, Rejseår, Blandt Mexicos indianere, Gæst i Thailand, Indfald i den arabiske Verden. Mordet i Åbenrå 1610. Guds lille Børneskare, Iver, Tabte ansigter, De røde Enker.

Den 22. juni er der fernisering på Holstebro Museum af en retrospektiv udstilling af hans arbejder. - Vi ser således afsnit af forskellige perioder af hans produktion.

På fødselsdagen vil han være i hans elskede sommerhus på Mors. Adressen er da Faldalen 6, Flade, 7900 Nykøbing M. 97-74 06 61.

80 år

Onsdag den 2. maj kunne Viggo Hansen fejre sin 80 års fødselsdag. Viggo er formand for Sammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, Esbjerg Afd., hvor han har været en uvurderlig støtte og hjælp for sine syge og invaliderede kammerater fra frihedskampen, enker efter omkomne og døde kammerater, søfolk og andre, der havde været ude under krigen, kan altid komme til Viggo og få råd og vejledning og hjælp med ansøgning om erstatning igennem Frihedsfonden og arbejdsskadestyrelsen, hvis helbredet har lidt overlast under frihedskampen.

Viggo er et menneske af en sjælden karat med udpræget etisk sans. Også som sine kammeraters faglige tillidsmand på arbejdspladsen, har han altid ført en utrættelig kamp for den svages ret.

Viggo kan som formand for Esbjerg-afdelingen af »Sammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen« glæde sig sammen med os, at vi til 40-års dagen for Danmarks befrielse fik rejst et mindesmærke med navne over de kammerater, der omkom under krigen, i kampen for et frit Danmark. Der mødes vi hvert år den 4. maj til mindehøjtidelighed over vore savnede. I år kunne vi også fejre 45 året for freden, og samtidigt kunne vi også fejre 30 års stiftelsesfest for vor forenings oprettelse, den 4.5.1990.

Viggo var stærkt engageret i frihedskampen og deltog i flere sabotagehandlinger, inden han så til sidst blev arresteret af Gestapo, og kom så via Frøslev til Neuengamme, hvor han var til krigens afslutning.

Vi vil derfor ønske Viggo hjerteligt til lykke og alt godt i fremtiden med håb om, at han vil være vores formand mange år frem.

Marius Jensen

(Bringes først nu, da manuskriptet først er modtaget, efter at bladet for april var trykt).

Om begravelseshjælp

Får du invaliditetserstatning efter erstatningslovens § 1a, eller er du »retlig anerkendt«, vil det gå let for dine efterladte at få udbetalt begravelseshjælp efter din død og for din enke at få ordnet enkepensionen.

Men får du ikke invaliditetserstatning, og er du heller ikke »retlig anerkendt«, kan det blive en særdeles langvarig affære at få disse ting bragt på plads - hvis det overhovedet kan lykkes!

Husk, at hverken begravelseshjælp eller enkepension kommer automatisk. I begge tilfælde skal der indsendes særlig ansøgning.

Lettest, når du er retlig anerkendt

Får du ingen invaliditetserstatning efter erstatningsloven, men har du alligevel søgt for at blive »retslig anerkendt«, vil det gå meget lettere med behandlingen af din sag den dag, du alligevel bliver nød til at søge invaliditetserstatning.

Om erstatning for invaliditet

Invaliditetserstatningen fra arbejdsskadestyrelsen (tidligere sikringsstyrelsen) udbetales med det fulde beløb til skadelidte uden hensyn til eventuelle indtægter. Dog: beløber alle skadelidtes indtægter sig sammenlagt til et stykke over 325.000 kr., sker der en reduktion i invaliditetserstatningen fra arbejdsskadestyrelsen.

Det samme vil være tilfældet, hvis en enkes samlede indtægter kommer over godt 205.000 kr. om året.

Tal med din kone

Har du fortalt din kone, hvor hun kan henvende sig for at få enkepension, når du er død?

Hvor findes hjælpen

Mange hustruer ved ikke, hvor de kan få hjælp, når deres mand dør.

Ved din kone det?

Årsstævne i Frøslevlejren den 11. og 12. august

Lørdag d. 11. august:

Kl. 12.30-13.30 Ankomst og indkvartering i Dansk Røde Kors Kursuscenter i Frøslevlejren, bygning W 7

Kl. 13.30-14.00 Koncert ved Hovedtårnet v/Padborg Jernbaneorkester

Kl. 14.10-14.30 Velkomst v/ formanden oberst N.K. Nørgaard. Indledning v/Bovs borgmester Preben Johannsen (evt. K 5)

Kl. 14.30-15.00 Kransenedlægning og mindeandagt v/ pastor Marlys Uhrenholdt, Bov sogn

Kl. 15.00-16.00 Kaffebord i restauranten hos DRK, bygning W 7

Kl. 16.00-17.00 Pause, Museer og udstillinger kan besøges

Kl. 17.00-17.45 Foredrag v/redaktør Johs. Fosmark, »Pigtråd«: »Mennesker, jeg mødte under frihedskampen«

Kl. 18.00-19.00 Middagi restauranten hos DRK

Kl. 19.15-20.00 Foredrag v/kontorchef Anna-Lise Clausen, Frihedsfonden: »Frihedsfondens opståen og virksomhed«

Kl. 20.00- Kaffe og kammeratligt samvær »Sange fra Frøslevlejren og andre sange«

Søndag d. 12. august:

Kl. 07.55-08.10 Flaghejsning v/formanden, oberst N.K. Nørgaard

Kl. 08.10-09.00 Morgenmad hos DRK, bygning W 7

Kl. 09.00-10.15 Museer og udstillinger kan besøges

Kl. 10.15-10.45 Kaffe i kafeteriet hos DRK, W 7

Kl. 10.45-11.30 Foredrag v/tidligere korpsmester Fl. Truelssen: »Krigshjælpearbejde, Karantænestationerne og hjemtransporten af KZ-fanger«

Kl. 11.30-12.00 Afslutning v/ amsborgmester Kresten Philipsen og formanden

Kl. 12.00-13.00 Frokost i DRK's restaurant, bygning W 7

Ret til ændringer forbeholdes.

Tilmelding hos kassereren, N.C. Andersen, Padborg, Tlf. 74-673153.

4. maj i Frøslev

En dag ringede telefonen.

»Om jeg var den Hans Henriksen, der engang i 40'rne boede i Lille Nygade 1?« - »Ja, det var det.« - »Om det var den Hans Henriksen, der boede i Barak H15, Stue 6 i 44-45?« - »Ja, det var det osse.«

Det var min gamle stuekammerat, Jørgen Pedersen, der var kommet hjem fra Amerika med en sæk penge - 88.000 kr. - som han havde indsamlet blandt dansk-amerikanere til genopførelse af Tårn 4 i Frøslevlejren.

Det blev et stormende og rørende gensyn mellem to gamle kammerater, der sidst så hinanden 5.-6. maj 1945 i Stue 6, Barak H15 i Frøslev. Selvfølgelig aftalte vi at mødes igen den 4. maj 1990, hvor Jørgens Tårn 4 skulle indvies.

Og det blev en af de skønneste dage i mit liv.

Frøslevlejren er jo nu en af de skønneste steder i Danmark, og vejret gjorde jo osse sit til, at de mange tidligere beboere fik en helt uforglemmelig 4.-5. maj.

Den skønne danske sommeraften, de levende lys i de mange vinduer, fredsbudskabet, kransenedlæggelserne, og sidst men ikke mindst samværet med gamle venner, man ikke havde set siden 5. maj 1945.

Vi var så heldige, at vi kunne samle 5 gamle stuekammerater fra H15 Stue 6. Det gennemgående tema var jo selvfølgelig: »Kan du huske?« Og det var ikke lidt, der blev fundet frem fra glemselens dyb.

Der skal lyde en varm tak for Jørgens initiativ.

Helt sikkert er jeg at finde i Frøslevlejren 4. maj 1991.

Hvis man ellers får får til at leve.

*Med venlig hilsen
Hans Chr. Henriksen
9260 Gistrup*

TOWER NO. 4, FRØSLEV CAMP DENMARK

MAY 4-5 1945-1990

(A gift from friends of Denmark in U.S.A.)

Agitationsbilledet i USA for indsamlingen til tårn nummer 4 i Frøslev.

Frøslev-minder: Et lønligt kildespring

Sammenkomsten i år for »Frøslevkammeraterne« fandt sted den 3. maj på Sæby Søbad, hvor de 17 deltagere hyggede sig sammen. Gennem alle årene siden 1946 har Frøslevkammeraterne holdt deres sammenkomster i Sæby, og fhv. vandværksbestyrer Niels P. Knudsen, Sæby, har hvert år tilrettelagt møderne for deltagerne.

»Vi er nu kun fire mænd tilbage af den flok, som opholdt sig i Frøslevlejren i kortere eller længere tid,« siger N. P. Knudsen, »men de tilbageblevne enker regner vi selvfølgelig med i vor kreds. De var jo vore »medsammen-

svorne« i modstandsarbejdet.«

Vi havde den glæde igen i år at have besøg af Rowland Williams, der som ung RAF-pilot i kamp med tyske flyvere blev skudt ned i nærheden af Hjallerup, og efter en eventyrlig omflakken til sidst kom til Sæby, hvor vores »Aså-Jens« sejlede ham til Sverige. Kriminalassistent Ole Rønne, som er RAF-flygtningeforenings kontaktperson for Jylland, formidlede i 1986, at Williams kom til Sæby, og han kom nu 4 år efter igen sammen med Williams hertil.

Ved sammenkomstens begyndelse bød N. P. Knudsen

velkommen og holdt en smuk mindetale over vore 4 i årets løb afdøde kammerater, Georg Nygaard, Poul Jerup, Herman Pedersen og Jørgen Blæhr. Mindet om disse gode kammerater vil stadig leve iblandt os.

Blandt de 17 deltagere var denne gang også arkivar Jørgen P. Clausager og hans engelskfødte hustru, Sheila, der er blandt Williams personlige venner.

Efter sammenkomsten på Sæby Søbad sluttede vi dagen, som vi altid har gjort det de senere år, hos provstinde Lise Vestergaard Nielsen, Skovalleen, Sæby, hvor vi efter et par hyggelige timer sluttede som altid med at synge »Altid frejdig, når du går«, siger Kalle Moss alias Carl Rasmussen, Sæby, som også tilhører kammeratkredsen.

Holger Axelsen

FRIHEDS- MUSEET

Gratis arrangementer
i juni:

Hver søndag kl. 13: »Besættelsestiden i Danmark«. Gratis omvisning.

Den 17.6. v/Camilla Nielsen

Den 24.6. v/Claus Jensen

Hver søndag kl. 14.30: »Denmark during Nazi occupation 1940-45«. Gratis omvisning på engelsk.

Den 17.6. v/Camilla Nielsen

Den 24.6. v/Claus Jensen

Hver torsdag kl. 14.00: »Denmark during Nazi occupation 1940-45«. Gratis omvisning på engelsk.

Den 21.6. v/Andreas Pedersen

Den 28.6. v/Camilla Nielsen

Daglige åbningstider:

Tirsdag-lø: dag 10-16

Søndag 10-17

Mandag lukket

BØGER

En roman:

Hvor kunne de?

Af Erik Lindstrøm

udgivet på Holkenfeldts
Forlag 1990

Bogen giver indtryk af at være en advarsel om 9. april 1940 for eftertiden, altså til den nuværende unge generation. Denne advarsel kunne være et prisværdigt initiativ, men målet forflygtiges delvis.

Optakten er en ren røverroman om krybskytteri, og sproget udmærker sig ved at være af samme valør som denne romanform.

Uden at gå i dybden er der dog nogle væsentlige afsnit, der må kommenteres: Side 26 får vi så igen - det hører sikkert aldrig op - beskrevet Rostock-mødet, som angiveligt her i romanen fandt sted med deltagelse af udenrigsminister P. Munch i marts 1940, og her anvendes så en tilsnigelse ved at angive, at dr. Bests dagbøger giver beviset. An-

melderen har læst disse dagbøger og kan ikke finde endegyldigt belæg for mødet.

Side 29 får vi så forfatterens Goebbelske version om de danske kommunister og deres »kovending«. »Kovending« er forfatterens ord.

Side 42 frikendes så endelig kongen for sin del af aftalen om 9. april, hvorimod alene politikerne får ansvaret. Gælder en underskrift ikke, når den er kongelig?

Bogen er let læst og vil for dem, der ikke før har hørt om 9. april 1940 og tiden indtil 5. maj 45, være af nogen værdi, men der er ikke noget som helst nyt og som ikke er bedre beskrevet i andre bøger om samme emne.

Eneste nyt er sproget frisk-fyragtige form. 192 sider, kr. 148,00.

Velbekomme!

kc.

Er der nogen, der kender nogen på billedet?

Billedet er indsendt af Allan Aabech, 2800 Lyngby. Han ses som nr. 4 fra højre i forreste (knælende) række.

Allan Aabech søger i øjeblikket Frihedsfonden om »erstatning til besættelsestidens ofre« og forsøger bl.a. på denne måde at finde frem til eventuelle personer, som kan understøtte hans ansøgning. Opgaven har selvsagt været vanskeliggjort af, at begivenhederne fandt sted for snart 50 år siden, og at vi jo dengang kun kendte hinanden ved fornavn eller dæknavn.

Han deltog siden efteråret 1943 i »Ringens«, bl.a. i en aktion mod en akkumulatorfabrik »Lynet« på Duevej på Frederiksberg.

Billedet af Ringens Kompagni i Brønshøj er taget den 5. maj 1945 foran »Reck-Kedler« i Esromsgade på Nørrebro i København. Samtlige på billedet er fra kvarteret omkring Brønshøj, Vanløse og Grøndalsvænge.

Eventuelle henvendelser kan foretages til Allan Aabech, Hestegangen 6, 2800 Lyngby. Telefon 42-88 06 15.

14 KZ-fangers levnedsløb

I rådhuset i Dachau har der i en måneds tid været en udstilling »Lebensläufe« (Levnedsløb), hvor man kunne følge 14 tidligere KZ-Häftlinges liv. Den aktuelle anledning var 45 årsdagen for fangernes befrielse den 29. april.

Borgere fra Dachau har igennem tre år udforsket 14 tidligere fangers lidelsesvej, som også kan læses i andet bind af Dachauer Dokumenter. Blandt de 14 er biskop Johannes Neuhausler fra München, den hollandske forfatter Nico Rost, der i 1946 udsendte bogen »Goethe i Dachau«, og advokaten Claus Bastian, der blev arresteret i marts 1933 som leder af en marxistisk studenterforening og gik fangenummer 1 i Dachau. Efter krigen begyndte han en ny karriere som maler og billedhugger.

J.B.Holmgaard

Det kan hjælpe

Jeg så i vort blad »Pigtråd« for nogen tid siden, at tidligere KZ-fanger, der havde modtaget erstatning i henhold til § 1a i socialministeriets bekendtgørelse af 8. februar 1974 kunne søge hjælp til betaling af udgifter til tandbehandling, såfremt de modtog en større regning for en sådan behandling.

Da jeg netop var ved at få lavet en ny protese til min undermund, sendte jeg en ansøgning til Arbejdsskadeforsikringen (Sikringsstyrelsen) med anmodning om hjælp til betaling af regningen, der lød på ca. 4800 kr. Jeg medsendte selvfølgelig en skrivelse fra tandlægen.

Kort tid efter fik jeg underretning om, at selskabet ville betale 2600 kr., hvilket var taksten mellem det offentlige og Dansk Tandlægeforening, så jeg fik altså en god hjælp.

Jeg skriver dette, for at andre i en tilsvarende situation ikke skal undlade at søge om hjælp.

P. Bach Jensen
1971 Frederiksberg C

Da Dannebrog faldt ned over Feldborg

Ø. Lier Hansen, Herning, beretter om en ejendommelig oplevelse på Feldborg-egnen Valdemarsdag 1941.

Valdemars-dagen, den 15. juni 1941, godt et år efter at Danmark var blevet besat af tyske tropper, hørte bl.a. beboerne i Feldborg en durren af en højtgående flyvemaskine, men det kerede man sig i første omgang ikke så meget om, for det var man så vant til at høre, da der jo i luftlinie kun var en halv snes kilometer til den store tyske flyveplads i Grove, som besættelsesmagten havde påbegyndt anlæggelsen af allerede få dage efter den 9. april 1940. Og herfra var der på alle tidspunkter af døgnet en livlig aktivitet i luften, dels af tungtlæssede tyske bombemaskiner på vej med deres farlige last til London og andre engelske byer, dels af hvinende Messerschmidt-jagere, der tidlig og sent boltrede sig i lufrummet over egnen.

Hundrede af Dannebrog's flag kom svævende ned fra himlen.

Men pludselig havde Feldborg-boerne den forunderlige oplevelse at se hundrede af små dannebrog'sflag komme svævende ned fra himlen, øjensynlig nedkastet fra den højtgående maskine, hvis motorstøj da for længst var forsvundet i det fjerne, og som man snart kunne konstatere havde været en engelsk Royal Air Force-maskine.

Ivrige hænder greb naturligvis efter de små dannebrog'sflag, der målte 13½ -12½ cm, og som på denne smukke sommerdag kom dalende ned ovenfra og fik tilskuerne til at mindes sagnet om det første Dannebrog.

Og så stod man der med et flyveblad i hånden, nedkastet af en modig engelsk pilot. Kun den ene side af bladet var udfyldt med det rød-hvide korsbanner, for på den anden side var der trykt en hilsen fra Det danske Råd i London til landsmænd i Danmark, der opfordredes til at holde modet oppe i en mørk tid.

I skal ikke blive glemt

»I skal ikke blive glemt«, hed det, og den korte tekst sluttede således: »Danmark skal igen blive frit, hvis enhver vil bringe sit offer. - Undsætningen kommer en dag. Hold modet oppe. Titusinder af landsmænd verden over følger jer og kæmper med jer. - Dannebrog skal igen vaje over et frit Danmark.«

Også andre steder i landet måbøde folk, da de stod med den dannebrog'sprydede pamflet i hånden, men trods nedkastning af tusindvis af eksemplarer, foreligger der kun få meldinger om fund heraf. Noget tyder på, at den engelske maskine ved samme lejlighed overfløj den stærkt armerede og velbevogtede »Fliegerhorst Grove«, men om der også dalede Dannebrog'sflag ned over flyvesta-

Dachau-lejren taler stadig stærkt til os

Sognepræst Inge Glibstrup, Serup, har været på besøg i koncentrationslejren Dachau. Efter besøget skriver hun i kirkebladet for Serup og Lemming sogne (ved Silkeborg) bl.a. følgende:

Koncentrationslejren Auschwitz står i vor bevidsthed som alle udryddelseslejre fra 2. verdenskrig, for knuste håb og liv, for tilintetgørelse og død. Dette forhåndsindtryk blev til fulde bekræftet for mig, da jeg for få måneder siden besøgte lejren. I Auschwitz blev 4 millioner mennesker dræbt, fortrinsvis jøder og polakker.

Det var knugende at vandre gennem lejren, at se fotografierne, de efterladte barnesko og kufferter og mange flere vidnesbyrd om dengang, som er udstillet i de blokke, der i dag er omdannet til museum. På en blok nær, som stadig står som dengang. Det

er blok 11, eller dødsblokken, som den kaldes. Hertil blev nemlig ført de fanger, der skulle straffes særlig raffineret for deres »forseelser«. Så godt som ingen kom levende derfra. Men ud for en kælder-celle stod der et navn, som vidner om een undtagelse. Navnet var Maximillian Kolbe, en katolsk præst.

I august 1941 var han med på et fangehold, som under sult og mishandling byggede veje 14 timer om dagen. Da det lykkedes een af fangerne at flygte, pegede tyskerne den næste morgen 10 mand ud. Som straf for flugten skulle de ti spærres inde i en celle i dødsblokken og dø af sult og tørst.

En af de udpegede skreg fortvivlet, at han havde kone og børn, så han hverken kunne eller ville dø. Så trådte Maximillian Kolbe et skridt frem for den rasende kom-

mandant og sagde: »Jeg er alene, jeg er præst, men han har kone og børn. Jeg beder om at måtte tage hans plads!«

Kommandanten sagde: »Manden er gal.« Men han gav sin tilladelse. De ti fanger blev spærret inde og døde een efter en. Een af dem, der gjorde tjeneste i bunkeren, kunne senere fortælle, at Maximillian Kolbe døde som en af de sidste, efter hele tiden at have trøstet sine medfanger. Han, der gik fri, kom hjem til kone og børn.

Mange andre frygtelige ting skete dengang og siden, og de sker stadig. - Og når vi så alligevel kan leve, når mennesker stadig kan arbejde og ofre sig for hinandens frihed og glæde, så er det jo netop på grund af håbet, som skaber sine historier, gennem et menneske som Maximillian Kolbe og gennem mange flere.

tionens område, melder historien ingenting. Tæt har det dog været på, for i efteråret 1941 fandt tyttebærplukkere i Feldborg sdr. plantage stadig falmende og krøllede dannebrogfarvede flyveblade hængende i træerne 5 km fra flyvepladsen.

Det kan undre, at man på et tidspunkt, da England var stærkest trængt i defensiven i sin ensomme kamp på liv eller død mod en tilsyneladende overmægtig fjende og absolut ikke havde overskud af krigsmateriel, da alligevel havde kræfter og ressourcer til at sende en flyvemaskine den lange og risikofyldte vej til Danmark for bare at dumpe nogle ret underordnede tryksager til befolkningen i et land, hvis renommé - for at sige det mildt - stod noget blegt i den frie verden på grund af den danske regerings for eftergivende politik over for besættelsesmagten.

I sin bog »Frie Danske i London« fortæller den fra

BBCs udsendelser så velkendte Blütgen-Petersen, at ideen til nedkastningen af de tusindvis af dannebrogflag på Valdemars-dagen kom fra to af Det danske Råds informationsmedlemmer. Terkel M. Terkelsen, der var Rådets kontaktperson til de pågældende engelske myndigheder, fik planen godkendt, og Rådets præsident, Krøyer Kielberg, tog ansvaret for indholdet af den særlige flaghilsen.

Men det var en betingelse for gennemførelse, at sagen af militære grunde blev hemmeligholdt, og først da hilsenen havde været gengivet i »Chicago Daily News«, blev det tilladt den engelske udgave af »Frit Danmark« med den amerikanske kilde at gengive Rådets hilsen og opmuntning, og det skete den 10. oktober 1941, altså næsten fire måneder efter at beboerne i Feldborg og andre lokaliteter havde modtaget den meget særprægede hilsen.

Ikke arrangører af 9. april-møder

Sammenslutningen har været repræsenteret i 9.-april udvalget, men havde ikke ønsket at markere sig specielt i den forbindelse, idet denne dag jo mere var soldaterforeningernes og søfolkenes mindedag.

Der var opnået tilsagn om støtte til Gestapofangernes mindehøjtidelighed på Rådhuspladsen den 9. april. Formanden meddelte, at der ville blive en parade den 16. april på Rådhuspladsen i anledning af Dronningens 50 års fødselsdag af forskellige organisationer, og der kunne foreningerne evt. deltage med deres fane.

Redegørelse fra lovudvalget

Hans Andersen redegjorde derefter for lovudvalgets arbejde i det forgangne år. Han havde skrevet til socialminister Aase Olesen, at der var en »særlig anledning« i 1990, nemlig 45 året for fangernes og Danmarks befrielse, samt at det var 50 året for den tyske besættelse af Danmark.

Ministeren havde svaret, at det havde hun erindret, og at et lovforslag om forhøjelse af hædersgaven havde været til 1. behandling i Folketinget. Det var forløbet positivt, og hun regnede derfor med, at det ville gå glat igennem ved 2. og 3. behandling. Dette var nu sket. Fra 1. april d.å. ville der ske en forhøjelse af hædersgaven, men ikke af den sociale betingede.

Et af punkterne, som lovudvalget havde arbejdet med, var nogle kommuners vrangvillighed mod at kautionere for vore kammeraters ophold på Bernadottegården.

En person fra socialstyrelsen havde udtalt, at de ikke kunne diktere kommunerne, kun pålægge dem at tage et særligt hensyn til Bernadottegårdens ansøgere, der kom fra vores kreds. - Endvidere mente Hans Andersen, at mange var uvidende om, hvordan enkerne skulle tackle deres sag. Havde derfor skrevet 13 små notitser med forskellige oplysninger derom, som var blevet sendt til bladet med henblik på opta-

gelse. Havde foreslået i lovudvalget, at enkerne fik udbetalt 3 måneders løn, ligesom tjenestemandsenkerne får.

Hans Andersen var iøvrigt forbavset over, at Sammenslutningens bestyrelse havde nedsat et nyt lovudvalg, og at han ikke var med.

Han gjorde opmærksom på, at ingen af udvalgets medlemmer havde protesteret imod, at det aftalte møde blev aflyst.

Johs. Damsgård spurgte, hvordan lovudvalget vælges. Peder Søgård udtalte, at det kom bag på ham, at Hans Andersen ikke var valgt. - Villy Mørk Jensen svarede dertil, at der havde været en del utilfredshed med, at lovudvalget ikke var gået til et møde, der var berammet i Folketingets socialudvalg. Var man det, havde lovudvalget måske opnået noget mere. Desuden var der ikke kommet nogen indvendinger mod at nedsætte det nye lovudvalg af færre personer, så det var blevet enstemmigt godkendt, idet det var Sammenslutningen, der nedsætter de forskellige udvalg.

Formanden for Bernadottegårdens bestyrelse i Roskilde udtalte, at situationen dernede var lidt grå for tiden, men havde fortrøstning til, at tonen ville blive lidt lysere hen ad vejen. Der var for øjeblikket 2 personer på venteliste til beskyttet bolig og 1 person til plejehjemsplads. John Nielsen oplyste, at Bernadottegårdens bestyrelse havde fået besked om, at de hver især kunne gøres ansvarlige, hvis de vedtog ting, der ville koste penge ud over det beløb, der var budgetteret. Man truede med at opsige overenskomsten mellem Sammenslutningen og kommunen. - Villy M. Jensen oplyste, at der var kommet ny forstander på Bernadottegården i Hadsund og nye kommunalbestyrelsesmedlemmer. Der havde også været nyvalg af vore repræsentanter.

Derefter gjorde Poul Nielsen rede for bladet. Desværre var der 129 abonnenter, som ikke havde betalt. Der blev foreslået et løssalg fra Frihedsmuseet, ligesom der var

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN

Repræsentantskabsmøde

Alle foreninger var repræsenteret

Fangesammenslutningen afholdt den 14. marts 1990 kl. 13.00 ordinært repræsentantskabsmøde i Parolesalen, Nyrupsgade, København K.

Der var mødt repræsentanter fra hele landet.

Formanden, Villy Mørk Jensen, bød velkommen og bad forsamlingen rejse sig for at mindes de kammerater, der var bortgået i det forløbne år.

Richard Andersen valgtes enstemmigt til at lede mødet. Han takkede for valget, konstaterede mødets lovlighed og oplæste navnene på de tilmeldte repræsentanter. - Sekretæren, Solveig Skjøtt, oplæste derefter protokollen fra sidste års repræsentantskabs-

møde. Den blev enstemmigt godkendt.

Beretningen var udsendt i forvejen. Der var i årets løb afholdt de nødvendige møder med stabilt fremmøde. Formanden udtalte tilfredshed og glæde over, at Poul Nielsen nu var blevet så rask, at han kunne fungere igen i bladudvalget. Man skulle huske at sende fødselsdatoerne til Poul og kun til ham.

Det var lykkedes at få hædersgaven forhøjet, men han vidste godt, at mange havde set hen til, at den nedsættelse, der sker ved det fyldte 67. år, var blevet fjernet, men det havde der ikke været mulighed for at få gennemført for tiden.

forslag om at hæve abonnementsprisen til kr. 70,00.

Beretningen blev emstemt godkendt.

15 fik kurophold

Kassereren Bernth Johannesson redegjorde derefter for regnskabet aktiver og passiver pr. 31/12 1989, hvilket så fint ud. Regnskabet var uddelt i forvejen. Sammenslutningens rekreativfond havde modtaget kr. 55.000 af tipsmidlerne og formuen var på kr. 109.000. 15 personer havde fået bevilget et kurophold. Der havde været nogle få afslag på grund af ansøgere for høje indtægt. En havde fået afslag, idet det ikke havde været kurophold, men en almindelig ferierejse, der var søgt om.

Erstatningskrav til Tyskland

Mogens Pedersen oplæste et forslag fra Landsforeningen Gestapofangerne. Det lød: Nu da Tyskland har ændret sin erstatningslov, så indgivelse af erstatningskrav for ophold i tysk KZ-lejr er flyttet, er det på tide, at Fangesammenslutningen fremkommer med vort erstatningskrav. - Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Formanden bad lovudvalget tage forslaget op, når tiden for et krav var til stede. Samtidig foreslog »Jeise«, at bestyrelsen blev bemyndiget til at foretage sig noget effektivt med hensyn til en eventuel krigsskadeerstatning hurtigst muligt, så vi ikke kom for sent på den. - Helge Kierulff foreslog, at man fik en anerkendt advokat til at køre erstatningskravet, som burde rejses gennem udenrigsministeriet.

Derefter oplæste formanden sit forslag, som blev bragt ordret i aprilbladet. Også det blev vedtaget.

Man gik derefter over til valgene. Kassereren, Bernth Johannesson og sekretæren Solveig Skjøtt blev genvalgt med akklamation. Som revisorer genvalgte Egon Nielsen og Jacob Jensen. Som revisorsuppleant valgtes Johs. Damsgård. Alle med akklamation.

Mindesmærke søger nyt ståsted

Under eventuelt udtalte Helge Kierulff, at det meget store mindesmærke over faldne kammerater, der har hængt i »Land og Folk«s lokale, var blevet hjemløst. Bad om forslag til, hvor det eventuelt kunne ophænges. Bernadottegården i Roskilde blev foreslået. John Nielsen ville ventilere spørgsmålet på Bernadottegårdens bestyrelsesmøde.

Derefter kom der en længere følelsesladet diskussion om en kollektiv indmeldelse i »Den ny forening mod Nazismen«. Holdningen var overvejende den, at det måtte være op til de enkelte foreninger og personer, om man ville melde sig ind.

Formanden bemærkede, at nazipartiet jo havde opgivet at stille op til kommunevalget, idet de i tide havde fået fornemmelsen af, at de ville blive tiet ihjel.

*Solveig Skjøtt
Sekretær*

Fra Lovudvalget

Fangesammenslutningens bestyrelse har på sit møde 3. april 1990 godkendt følgende forslag fra lovudvalget til ændring af optagelseskriteriet på Bernadottegården for vore pladser:

På Bernadottegården i Roskilde kan optages personer, der er - eller vil kunne blive - anerkendt efter erstatningslov 475/1945 § 1 og la, samt disses enker.

Endvidere kan optages personer, der har deltaget i organiseret modstandsarbejde, selv om varigheden heraf ikke opfylder lovens tidsmæssige krav.

En udtalelse fra Frihedsfonden vil blive godtaget som fyldestgørende.

Ansøgeren bedes underskrive en samtykkeerklæring,

Mødet i April

Sammenslutningen afholdt bestyrelsesmøde den 3. april kl. 17.00 i Frihedsfondens lokaler. Alle fangeforeninger var repræsenteret.

Formanden, Villy Mørk Jensen, bød de fremmødte velkommen og udtrykte med tilfredshed, at vort repræsentantskabsmøde var forløbet stille og roligt. Ligeledes takkede han kasserer og sekretæren for deres udmærkede redegørelser. Det samme gjaldt Poul Niensens beretning for bladudvalget. Mente dog, at bladet nok i højere grad burde tilsendes alle dagblade og biblioteker, og ikke blot Flensborg Avis.

Til det nye lovudvalg mente formanden, at der sådan set allerede nu var arbejde nok omkring de to Tysklands genforening og 67 årsproblemet. Til det sidste var der kommet en del breve, og skal dette problem løses, kan det kun ske via skatteministeren/skatteudvalget. Dertil må der nok advokatbistand.

Formanden håbede, at der snart ville blive roligt på Bernadottegården i Roskilde. - Var ikke tilfreds med Ritzaus

og TV's behandling af Fangesammenslutningens syn på Tysklandsproblemet. Dog har Politiken og Aalborg Stiftstidende taget sagen op.

Vore møder vil fremtidigt starte kl. 17.00.

Advokatbistand

Angående eventuelle erstatninger, hvis der kom en fredsftale på grund af Tysklands genforening, foreslog Helge Kierulff, at Sammenslutningen fik en af landets kendte advokater, f.eks. Per Federspiel eller Jørgen Jacobsen, til at forhandle gennem udenrigsministeriet. Mogens Pedersen udtalte, at man i Tyskland var klar over, at der var erstatningskrav på vej fra flere lande, og at man allerede var ved at regne procentsatserne ud.

Bernth Johannesson huskede, at tidligere fanger i 1959 havde modtaget et beløb, udregnet pr. uge. Fanger i tyske fængsler og lejre havde modtaget kr. 50,-, og fanger i Frøslev, Vestre og andre tyske lejre i Danmark kr. 25,- pr. uge, man havde været indespærret.

Med hensyn til flammen ved Helligåndskirken meddelte Bernth Johannesson, at han havde aftalt med Ellen Hess Thaysen, at den skulle brænde fra og med den 9. april og til og med den 16. april, som jo var Dronningens 50 års fødselsdag.

Formanden for Bernadottegårdens bestyrelse i Roskilde, John Nielsen, fortalte, at der stadigvæk var en del kævl og vrøvl dernede, men han mente dog, at det vel efterhånden måtte lykkes at få et acceptabelt samarbejde i stand.

Helge Kierulff udtalte, at der endnu ikke var kommet nogen klaring på, hvor mindetavlen med de 150 navne på faldne DKP-folk skulle ophænges. Mente dog, at resultatet ville blive, at man ville tage imod et tilbud om at få den hængt op på »Tidens Højskole« i Nordsjælland.

Næste møde er berammet til torsdag den 21. juni kl. 17.00.

*Solveig Skjøtt
Sekretær*

Årsmøde ved Flensborg Fjord

Årsmødet den 19. og 20. maj var begunstiget af smilende sommervej. Førstedagen samledes man i mødelokalet på Vollerup Vandrerhjem, der er grundlagt af Ravensbrück-fangen Johanne Hansen.

Generalforsamlingen blev afholdt førstedagen, mens andendagen var forbeholdt en studierejse til Vikingebyen Hedeby i udkanten af Slesvig by.

Mødet var velbesøgt, og de kammerater, der var forhindret, havde sendt afbud og hilsen. Formanden, kontorchef Hans Andersen, indledte med at byde velkommen, og ingeniør Mogens Dyre oplæste de fremsendte hilsener.

I formandens beretning blev det oplyst, hvor mange penge, der var udbetalt i kammeratskabshjælp. Der er efterhånden foretaget to tilføjelser til fondens. De er nu godkendt. På fondens vegne har Leo Kæraa overrakt 4. Maj-kollegiet i Århus en gave i anledning af kollegiets 40 års jubilæum. Han havde ledsaget overrækkelsen med en relevant tale.

Provst Poul Riis oplyste, at pjecen om de to KZ-lejre i Sydslesvig nu var ude i 8000 eksemplarer - men, tilføjede han: »Vi kan bruge mange flere. Den har givet mange ejendommelige kontakter.«

Formanden gav en del oplysninger om forsøg på forhandlinger med Hjemmeværnet med henblik på, at de skulle overtage 4.-maj-dagen i Ryvangen, når vi ikke kan mere. Måske skal vi finde en anden samarbejdspartner.

Fra Kegnæs-udvalget gav Ejler Mortensen en redegørelse om gennemførte vedligeholdelsesarbejder.

Overlærer Preben Feddersen redegjorde for arbejdet med at fordele pladserne på feriehjemmet på Kegnæs.

Om bladets redaktion førtes en forhandling, som Johannes Fosmark lagde op til. Mødet ønskede, at der forhandles med foreningerne om anvendelse af den reservkapital, der er oparbejdet ved en systematisk spartansk økonomi både fra administrationens og redaktionens side.

Regnskabet fremlagt og godkendt

Povl Brandt fremlagde dels regnskabet for 1989, dels budgettet for 1990. Regnskabet var forud for mødet tilsendt de enkelte medlemmer.

Man vedtog at rette en opfordring til kirkeministeren om, at der drages omsorg for, at gravstenene i Mindelunden rengøres for mos og lignende. Desuden, at der anskaffes et stik, så man kan tage strøm fra dette ved monumentet. Det vil være en stor hjælp, når der skal bruges højttalarlæg, f.eks. 4. maj.

Forretningsudvalget, 4. maj-udvalget, Kegnæs-udvalget og redaktionsudvalget var alle på valg. Der blev genvalg over hele linjen.

General F.B. Larsen rettede en tak til forretningsudvalget og bestyrelsen for velud-

ført arbejde i det forløbne år. Inden mødet sluttede, fortalte kommunaldirektør N.C. Andersen om foreningen »Frøslevlejrens Venner«. Der er nu 700 medlemmer. Han slog et slag for foreningen.

Næste møde blev fastsat den 24., 25. og 26. maj på Als.

Foredrag om Johanne Hansen

Om aftenen kunne vi byde velkommen til nogle få gæster. Efter middagen var der hyggeligt samvær. Forstander Hanne Lund, der ejer alle bygningerne, gav en skildring af Johanne Hansen, der havde grundlagt Als Husholdningsskole og senere udvidet med vandrerhjemmet. Hun havde for øvrigt arbejdet sammen med hende. Hun oplyste også, at man tirsdag den 12. juni i Vollerup ville markere 100-året for Johanne Hansens fødsel.

Mens bestyrelsen holdt møde, samledes ledsagerne til foredrag ved terapeut Aase Bonde. Hendes emne var: »Alternative behandlingsmetoder«.

Administrationschefen for Nordborg kommune, Gert Bonde, fremførte i løbet af aftenen en række sange sammen med sin kone Aase Bon-

de. De var dygtige begge to, hun som sanger, han som akkompagnatør.

Besøg i vikingemuseet ved Slien

Andendagen kørte vi i bus fra Vollerup til Vikingebyen Hedeby ved Slien... Tyskerne kalder den ofte Schleswig, Haithabu eller Haddeby.

Vi startede i museet med at overvære en filmforevisning, der især levedgjorde vore begreber om, hvordan man i vikingetiden bar sig ad med at bygge et skib.

De 7 udstillingshaller rummer et forbløffende stort antal genstande, man havde fundet i arealet på det Slesvig, der lå indenfor halvkredsvolden. Museet er indviet i 1985. Der er ofret betydelige summer på opførelsen af bygningerne samt på indretningen. Indsamlingen af materialet har stået på i lange tider, men især siden 1900.

Byen var i sine velmagtsage nok de skandinaviske landes største handelsby.

Vi oplevede nogle rige timer. I Kruså tog vi afsked med hinanden. Vi syntes, vi havde haft to gode dage i godt, kammeratligt lag.

F-k.

»Sejlerne«
se side 77

De fynske medlemmer af Buchenwaldklubbens Københavnsafdeling samlet i Midtjyllands Fritidscenter i Ringe den 9. maj 1990. (foto: Hans Andersen)

Mindehøjtidelighed og aftenfest

Den 4. maj afholdt Sammenslutningen af Erhvervshæmmede Esbjerg Afd. mindehøjtidelighed ved mindesmærket og navnetavlerne i Gravlunden.

Formanden Viggo Hansen holdt en ildfuld tale om de nuværende omvæltninger i de europæiske lande. Han advarede mod at slække på agtpågivenheden, da vi nu igen er vidende om, at nazisterne igen er ved at dukke frem overalt under andre navne, men det reelle indhold er det samme. Under disse opløsningstendenser har de rig lejlighed til at komme frem med deres budskaber, som virker over for en forarmet og desillusioneret befolkning. Han udtrykte sin glæde over, at vi nu kunne fejre 45-årsdagen for afslutning af anden verdenskrig, og at vi havde bevaret freden. Han udtalte en tak til vore omkomne kammerater og sagde, at freden i dag er et bevis på, at deres kamp ikke var forgæves, og udtalte et æret være deres minde. Den store forsamling sang »Altid frejdig, når du går«.

Foreningen havde indbudt sine medlemmer og gæster til fest kl. 18 i anledning af, at vi kunne fejre 45 årsdagen for

freden, og samtidig kunne Sammenslutningens Esbjerg Afdeling afholde 30 års stiftelsesfest.

Festen blev holdt i Smedenes Hus på Glentevej 14 i Esbjerg. »Metal«, Esbjerg, havde stillet lokaler og serveringspersonale gratis til vores rådighed, hvilket vi er dem taknemmelig for, ligesom de altid har ydet en økonomisk støtte til vores sociale arbejde.

Hvordan modstanden groede frem

Rektor Palle Sdhmidt holdt festtalen og kom med uddrag fra hans store samling af effekter, publikationer og andet materiale fra besættelsestiden og frihedskampen. Han kom med en redegørelse om, hvornår og hvordan den danske protest og modstand groede frem, og hvordan man i Esbjerg var foregangsby i mange episoder og opstande, der bredte sig til det øvrige land.

Borgmesteren havde ordet

Herefter talte borgmester Flemming Baj Jensen om besættelsestidens ofre. Han selv var kun en stor dreng, da krigen sluttede, men han havde siden som landsformand i Politiforbundet set mange sør-

gelige tilfælde på, hvordan hans kammeraters liv havde formet sig efter indespærring i KZ-lejre, hvordan også de har måttet ophøre med deres arbejde alt for tidligt på grund af deres nedbrudte helbred efter opholdet i lejrene.

F.B. Jensen fortalte, at med dette som baggrund havde hans familie, hustru og to sønner foretaget en rejse for at bese nogle af de lejre, som hans kammerater havde været fanger i. Selv om de nu er en art museum, virkede det alligevel forstemmende, og manende til andagt og eftertanke om de grusomheder, der blev begået af nazisterne.

Efter spisningen var der underholdning af tre mænd, som spillede på sækkepibe, det var overlæge Gregersen fra Central Sygehuset i Esbjerg samt to kolleger, der gerne ville spille for os, da Gregersen selv havde part i modstandsarbejdet. Tyskerne havde lagt miner i hans faders mark ved hans barndoms-hjem. Her holdt han øje med, hvor minerne blev anbragt og kravlede så ind, når tyskerne var væk og hentede plastic-sprængstof ud til modstandsbevægelsen, men tog sig ikke i agt for, at der også var anbragt miner med snubletråde imellem, og det gik galt. En mine sprang, og han mistede et ben. Han var kun barn og gik i skole, men han havde viljen til modstand.

Efter underholdningen blev der spillet op til dans med dejlig musik. Festen sluttede kl. 24. Alle roste festen, som også festudvalget havde gjort meget ud af, for at den skulle blive vellykket. Det vil vi gerne sige dem tak for.

Marius Jensen

4. og 5. maj 1990 i Odense

Traditionen tro holdt De Erhvervshæmmede fest i »Huset« den 4. maj kl. 18. Der var et pænt fremmøde på lidt over 60 personer, hvilket er fint, når man tager i betragtning, at afdelingen består af ca. 160 medlemmer.

Den nye formand Kurt Madsen bød velkommen,

hvorefter vi rejste os og mindedes de i året afdøde kammerater med et minuts stilhed, ligesom vi sang sidste vers af Altid frejdig.

Den medbragte mad og hvad dertil hører blev nu »angrebet«, og efter den første mad holdt Kaj Christensen festtalen. Heri sagde han bl.a.: »Vi har for næsten en måned siden hædret de soldater og grænsegendarmer, der døde den 9. april 1940. Vi har gjort det i håbet om, at en sådan dag aldrig genopstår. Vi har mærket en forsvarsvilje i det enkelte menneske til at forsvare, hvad han eller hun nu tror på. Vi ved, hvad der er godt og ondt, uanset hvad vore ledere siger. Vi må ikke som en flok får bare følge lederne, men selv tage stilling.

Feste, men ikke glemme

Vi skal feste, ja - men vi skal ikke glemme, at for 45 år siden blev der her i Odense dræbt 45 mennesker i det sidste opgør med det nazistiske krapyl netop i dag.

Alligevel medførte 4.-5. maj en glædesrus, men det, der betog os mest, var stearinlysene i vinduerne, en spontanitet, der var hele folket værdigt. Det var ikke dekretet fra højere sted. Jeg tror, at vore tidligere politikere - samarbejdspolitikere - rystede i bukserne over, hvad de så den 4. maj 1945.

Der var måske også mange af os - måske for mange - der ikke forstod, at det at blive fri, indebærer et større ansvar end man tror, når man bliver fri.«

K.C. oplæste nu et digt om øst-vest, nord-syd dialogen og sluttede af med at sige: »Vi er glade ved at leve i et land, hvor de basale mangler som mad, bolig og undervisning stort set er udryddet.

Vi har vor frihed til at få vore synspunkter frem. Vi kan rejse, hvorhen vi vil. Vi kan brokke os over vor regering og folketing. Vi kan lave grin med dronningen.

Lad os sammen med den nye generation værne dette folkestyre. Det er forår. God fest!«

kc

Regional sammenkomst på Fyn

Onsdag den 9. maj havde Buchenwaldklubbens Københavnsafdeling inviteret sine fynske medlemmer til en kammeratlig sammenkomst på Midtfyns Fritidscenter i Ringe. Kun en enkelt havde på grund af sygdom måttet melde fra.

Under mødet blev der serveret en fortrinlig frokost. Formanden fortalte om sin deltagelse i det årlige møde i den internationale Buchenwaldkomité, der fandt sted i september måned i byen Poitiers i Midtfrankrig, og Johs. Damsgård og Kjeld Jensen fortalte om deres deltagelse i et stort veteranstævne, der -

ligeledes i september måned fandt sted ved Niagara-vandfaldene, dels på den amerikanske, dels på den canadiske side af grænsen. I stævnet deltog knap 3.000 allierede krigsveteraner, deriblandt en snes af de allierede flyvere, som vi politifolk mødte, da vi omkring 1. oktober 1944 ankom til koncentrationslejren Buchenwald.

Og så blev der ellers udvekslet minder i en hyggelig og kammeratlig atmosfære, godt understøttet af Juls-gaards uopslidelige »Buchenwaldsang«.

HA.

På Frøbjerg Bavnehøj 5. maj 1990

»Mindre end en måned efter vort sidste besøg her på dette for os så hellige sted, er vi atter samlet. Sidste gang var den 9. april for i solidaritet med værneene at mindes deres faldne i 50 året for nazisternes overgreb og besættelse af Danmark.

Samtidigt begyndte en ny æra i danmarkshistorien. Småt i starten, men eftersom de fem forbandede år langsomt gik, blev modstanden større og større. Den kostede blod og savn. Navnene her på monumentet taler deres tydelige sprog. Det er dem, vi i dag mindes, og den 5.

maj vil altid for os være markeret som noget særligt.

Skal vi synge »Altid frejdig, når du går.«

Denne meget korte tale blev holdt af vor nye formand Kurt Madsen på Frøbjerg Bavnehøj i overværelse af ca. 20 kammerater, som hvert år på denne dag besøger stedet som det andet i rækken af besøg. Det første er altid i Ansgar Anlæg, og det sidste er ved mindestenen foran Geels kro.

kc.

Omegnsafdelingen

Vi har fremtidig kontortid for sociale sager tirsdage kl. 10.00 - 12.00.

Generalforsamling

Omegnsafdelingen afholdt ordinær generalforsamling den 29. marts.

Formanden bød velkommen og indledte med at mindes 9 medlemmer, der var afgået ved døden siden sidste generalforsamling.

Derefter gik man over til dagsordenens pkt. 1, og Solveig Skjøtt blev valgt til dirigent.

Formanden aflagde beretning for det forløbne år, og beretningen blev enstemmigt vedtaget. Ligeledes blev socialekretærens og kassereens beretninger godkendt.

Alle bestyrelsesmedlemmer der var på valg blev genvalgt.

Efter generalforsamlingen bød foreningen på smørrebrød og øl til de 58 fremmødte, som alle var enige om, at det havde været en hyggelig aften.

Johan Kanding

Århus

Generalforsamling og fest i Århus den 5. maj

Lørdag eftermiddag afholdt vi en velbesøgt generalforsamling. Vigtigste punkt på dagsordenen var valg af ny formand, da vores nuværende formand Alfred Bertelsen ikke mente, at helbredet slog til længere.

Den hyldede, der blev Alfred til del, var et klart udtryk for den store indsats, han gennem mere end 25 år har ydet i foreningen. Der blev klappet, og der var tårer i øjnene, og det var vel den bedste tak, der kunne rettes til Alfred. Vi vil stadig lytte til Alfred, når han har gode råd

til foreningen og dens medlemmer.

Ja, vi skulle så have valgt ny formand, og hvad var vel mere naturligt, end at det blev Richard Tue Andersen, som under Alfreds sygdom har passet »forretningen« til alles tilfredshed.

Om aftenen var der stor festmiddag med dans, og et 5-mands orkester gav et ekstra skub til stemningen. Desuden sørgede Alice med sang og guitar for underholdningen.

Svend Lau-Jeppesen

Odense

Generalforsamling med god tilslutning

Generalforsamlingen blev afholdt i »Huset« den 23. april kl. 19.00. Der var mødt 55 medlemmer af 151 medlemmer. Dagsorden efter lovene.

Richard Andersen blev valgt til dirigent.

Formanden Erik Gjersing sagde bl.a., at Villy Iversen var udtrådt af bestyrelsen efter eget ønske, at Niels Sørensen var indtrådt i hans sted. Omtalte landsmødet 1989 i Kolding.

Var utilfreds med det lille besøg på kammeratskabsaftenerne og mente, at disse måske skulle nedlægges, men var yderst tilfreds med vore bankoaftener, da disse gav et pænt overskud.

Omtalte 9. april-arrangementet på Frøbjerg Bavnehøj, i Ansgar anlæg og på Flakhaven.

Da landsmødet skal være i Odense i 1991, og vi skal fremskaffe ca. 60.000 til 70.000 kr., skulle respektive fonde bearbejdes. Kommunen stiller lokaler til rådighed på Blangstedgård. »Jejse« vil komme til Odense og fortælle, hvordan Sydøstjysk afdeling havde klaret det i 1989.

Beretningen blev enstemmigt godkendt.

Regnskabet blev ligeledes enstemmigt godkendt.

Socialudvalgets beretning ved Aksel Søndergård oplyste, at 5 nye erstatningssager var rejst, 3 var gået igennem med erstatning, men 2 afvist. Der er genrejst 8 sager, der ikke er færdigbehandlet. En er hævet fra 45 procent til 75 procent.

Søndergård mente ikke, at de praktiserende læger var gode nok i vore tilfælde, (mange er for unge) og han henviste derfor til sygehuslægerne. Da der er problemer med at forklare de enkelte tilfælde af briller, proteser mv., vil der i næste nummer af »Bladet« blive skrevet lidt om dette.

R.A. omtalte tillige beregningsgrundlaget, som stadig ikke er tilfredsstillende, og omtalte det ændrede lovudvalg, der nu har Jacob Jensen som formand.

Chr. Petersen takkede for Villy Gøhns og Aksel Søndergård store arbejde i socialudvalget.

Forslaget om nedlæggelse af socialudvalget blev nedstemt.

Initiativgruppen for Odense under besættelsen anmodede om 1000 kr. Dette blev vedtaget, ved at R.G. anbefalede, at disse penge kunne gives fra bankokassen. Enstemmigt vedtaget.

Da Erik Gjersing ikke ønskede genvalg, blev Kurt Madsen enstemmigt valgt.

Anna Damsgård, Emmy Eskildsen og Kaj Christensen blev enstemmigt genvalgt til bestyrelsen.

Socialudvalget: Aksel Søndergård, Christian Petersen og Villy Gøhns blev, efter at de var takket fra mange sider, enstemmigt genvalgt.

Da Kurt Madsen, der var fanebærer, nu er formand, valgtes enstemmigt Peter Fagerberg.

Astrid Blumensaadt omtalte et møde i København ved den jødiske menighed. Jørgen Adelgod takkede for fremmødet ved hans 75 års fødselsdag. Omtalte en ny mindesten ved Seden.

Kontingentet blev hævet fra kr. 65,00 pr. år til kr. 75,00.

En velbesøgt generalforsamling med god spørge/talelyst.

kc.

Eigil H. Larsens Eftf.

v/ P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v/ Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telf. 01 11 07 87

Aalborg

5. maj Parken den 9. april

Vi mødte op i »5. maj Parken« den 9. april for at mindes søfolkene og fiskerne, som satte livet til i perioden 3. september 1939 til 5. maj 1945.

Ca. 70 personer mødte op. I bidende kulde talte landssekretær Ingeman Jørgensen. Han sagde:

- Det er med blandede følelser, at vi her, som mange andre steder i vort land, samles på denne sorgens mindedag - 9. april 1940 - i dag for 50 år siden.

Vi, der oplevede denne dag, vil aldrig glemme den. Det blev for os en dobbelt sorgens dag.

Vort lands frihed og selvstændighed blev frataget os. Og mange kom til at lide tunge personlige sorger, savn og tab. Enten ved at miste et eller flere familiemedlemmer eller gode venner og kammerater.

Derfor er det med blandede følelser, vi står her i dag i »5. maj Parken« mellem de mange mindetavler med 144 navne, hvoraf de 51 navne er på søfolk, der var hjemmehørende her i Aalborg.

Det er med dyb sorg og vemod, vi i dag mindes dem og de mange andre ud over hele vort land, som satte livet til. Men vi samles også med stolthed, tak og ærbødighed, fordi de ofrede det bedste de ejede - ja, selve livet - for os og vort lands frihed.

Vi mindes i dag særligt »Krigssejlergruppen«

Som bekendt har en gruppe under statsministeriet - be-

nævnt som »Krigssejlergruppen« - besluttet, at man her i dag på 50 års dagen særligt til hædre og mindes de over 2000 danske søfolk og fiskere, der mistede livet på havet i krigsårene 1939 til 1945.

Ikke for på nogen måde at glemme de mange tapre modstandsfolk, som senere kom ind i frihedskampen, som vi også skylder vor tak og ærbødighed og ærer deres minde.

Men en kendsgerning er det, da krigen brød ud søndag den 3. september 1939, fortsatte vore søfolk og fiskere udførelsen af deres farlige arbejde, hvad enten det bestod af fiskeriet eller at bringe livsvigtige forsyninger til og fra Danmark.

Den danske sømandsstand var rede til at tage sin tårn for fædrelandet. De sejlede ud trods krigens hårde vilkår, som de også havde gjort i den første verdenskrig, der også var hård og brutal og kostede mange søfolk og fiskere livet.

»Nu var faren langt værre«

Men 2. verdenskrig var endnu langt værre. Faren fra luften var mange gange større og mere frygtelig. Mange flere ubåde. Mange flere minefelter og spærringer. Masser af drivminer. På de mest befærdede ruter lå på havbunden miner, der udløstes ad magnetisk vej eller ved støj, og virkningen var grufuld.

Allerede den første krigsdag, den 3. september 1939, minesprængtes Skagenskutteren »Nordstrand« ud for Esbjerg, og 4 mand omkom.

Den 29. september torpederede en tysk ubåd den danske damper »Vendia« vest for Hanstholm - 11 mand omkom.

Det vil føre alt for vidt her at nævne navnene på de 29 danske skibe, der blev sænket af tyskerne i perioden fra 3. september 1939 til 9. april 1940, som kostede ialt 367 gode danske søfolk livet.

Påske 1940 var blodig

Vi, der oplevede den såkaldte blodige påske i marts 1940, glemmer den aldrig. Fra Skærtorsdag til 2. påskedag blev 7 skibe sænket og 79 mand omkom, deriblandt nogle af mine personlige venner og bekendte.

Det var alle helt neutrale skibe, der sejlede i lovlig fart uden våben eller anden trussel af nogen art. Med kendingsmærket »Dannebrog« malet på begge skibssider.

Men da tyskerne overfaldt Danmark den 9. april 1940, opstod der en helt anden situation, skibe i fremmede havne blev beslaglagt - skibene på havet ændrede kurs enten til neutrale eller til de allieredes havne. Tusindvis af danske søfolk og fiskere blev i årevis afskåret fra deres hjem og kære, idet de sluttede sig til de allierede, og det skylder vi dem en stor tak for. De blev dermed ligesom vore danske soldater, der kæmpede ved

grænsen den 9. april vore første frihedskæmpere.

Vor sømandsstand viste, at der midt i fornedrelsen trods alt var et Danmark, der ikke ville overgive sig, og bidrog således til at genskabe respekten om Danmarks navn, som i de første par år af besættelsen kunne ligge på et lille sted i udlandet. Sømandsstanden viste også dermed hjemmefronten den vej, der gav sejren og lønnen - Danmarks frihed.

Den del af vore søfolk og fiskere, der blev tvunget ind under fjendens kontrol den 9. april og måtte sejle i de hjemlige farvande, skylder vi også en stor tak. De måtte påtage sig ikke blot et farefuldt, men også et meget ubehageligt og for vort lands skyld et meget nødvendigt arbejde.

Også fiskeriet var forbundet med stor fare og risiko. Dertil kommer, at mange danske fiskere havde en fremtrædende plads i frihedskampen i hele vort land.

Som bestyrer på Sømandshjemmet i Frederikshavn i den sidste del af krigen kender jeg bedst forholdene i de nordjyske havne, hvor mange fiskere lagde både skib og krop til under våbentransporterne over Nordsøen og Kattegat. Det kostede for mange både stor risiko og afsavn.

Mange måtte søge tilflugt i England eller Sverige efter at

A·P·MØLLER

På de syv have -
under den syvstakkede
stjerne

de havde sejlet flygtninge til friheden eller våben og saborerer til Danmark.

25 allierede flyvere reddet i Nordsøen

Nordjyske fiskekuttere blev redningen for 25 allierede flyvere, der blev samlet op i Nordsøen og bragt til England, samt for de ca. 1000 personer, der blev sejlet til Sverige via flygtningeruterne.

Under krigen blev der af hjemmeflåden sænket 85 skibe, og i allieredes tjeneste 136 danske skibe med et tab på 2060 menneskeliv. Efter landets befolkningstal en stor procentdel.

Deraf var 134 skibsførere, 283 maskinmestre, 164 styrmande, 15 radiotelegrafister, 198 hovmestre og kokke, 530 matroser og tømmermænd, 43 messe- og dæksdrengene, 254 fyrbødere og kullempere, 224 fiskere, 54 der gjorde tjeneste ved luftskjts. I alt 1899 personer. Dertil kommer 157 færingere og 4 grønlandere, som også var vore landsmænd.

Så kommer vi i alt på 2060 omkomne danske søfarende.

Vi vil gerne her i dag - i alledybste ærbødighed og tak - udtale et æret være deres minde iblandt os.

Tak og beundring

Jeg vil gerne sige lidt mere. Jeg er hverken sømand eller fisker. Men siden 1. januar 1936 har min livsgerning været blandt de søfarende, i sømandsmissionens tjeneste. Min kone og jeg har bestyret flere sømandshjem.

Under krigen tog vi altfor ofte afsked med fiskere eller søfolk, ja, endda hele skibsbesætninger, som aldrig nåede i havn mere. Det gjorde et uudsletteligt indtryk i vore sind, som vi aldrig har kunnet glemme.

Efter krigen og ikke mindst i vore mange år på Aalborg Sømandshjem har vi talt med mange af dem, der da heldigvis kom hjem igen.

Mange af dem er mærket for livet. Men de søfarende

bruger ikke store ord eller fagter. Men en hel del har de dog i al beskedenhed fortalt os om deres oplevelser i krigsårene.

Derfor kan jeg som dansker, som mangeårig medarbejder i sømandsmissionen og med mit kendskab, beundring og kærlighed til vore søfarende, som vi i vort hjem daglig beder for, stå her i dag på denne sorgens mindedag uden at udtale min og mange andres tak og beundring for deres indsats, kamp, lidelse, afsavn og daglig livsfare, ja, med døden for øje hvert øjeblik i alle krigsårene.

Vel ved jeg, at rigtig mange af disse havets helte ikke er mere iblandt os, men jeg håber, vor tak og beundring dog vil nå nogle af dem, der endnu er i live. Tak kære venner.

Også tak til familierne og de pårørende

En anden gruppe vil jeg også i dag gerne takke og minde. Det er de søfarendes familier og pårørende. Jeg har været med på flere af sømandsmissionens sommerlejre, sammen med hundredvis af krigsenker og sømandskoner og deres børn. Alle disse sømandskoner og børn levede i uvished om, hvor deres mand og fader var, om han var i live, eller hvor han opholdt sig. Det var for dem alle en uhyre svær tid. Ikke alene uvisheden, men på mange andre måder også af økonomisk og anden art. Jeg tænker ofte på dem og vil gerne, at vi i dag også skal mindes og takke dem.

Der var kransenedlægning fra krigssejlergruppen og Erhvervshæmmede Aalborg afdeling samt foreningen »Værn om Danmark«. Der afsluttedes med at synge »Altid frejdig når du går«.

Efter højtideligheden kørte vi alle til Centret på Østerbro, hvor vi atter fik varme i kroppen og over en kop kaffe fik en hyggelig sludder om gamle dage og endnu en gang kunne mindes mange af de personlige bekendte, som satte livet til i de onde år.

Børge Jensen

Kære redaktør!

Jeg fremsender hermed en lille hilsen, som jeg håber, du vil optage i vort blad.

Helge Michelsen

Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen:
Planetariet København 5.2.1990.

At komme til månen, jeg altid gerne ville, men at opleve rummet, ved at sidde ganske stille, at mærke suset fra det evige hvælv, man blev ganske overvældet, det siger sig selv. Vi mødtes i Planetariet i februar den femte, da chancen bød sig, vi ej det glemte. Det var en oplevelse - så stor og herlig, jeg vil sige noget helt ganske særligt, en tak til Solveig - at den tanke faldt dig ind, den oplevelse var stor, både for sjæl og sind. Vi drog dertil - tre generationer, for alle det var de dejligste toner, at opleve stjernehimlen og rummet, det varer længe, inden den oplevelse er forstummet.

Allan 13 - Lone 16 - Per 41 - Helge (65) efternavn Michelsen, Skælskør

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Norgestur blev årets store oplevelse

Sammen med vore norske fangeforeninger var gestapofangernes Sjællands, Århus og Randers afdelinger fælles om et arrangement omkring 17. maj i Oslo.

Vore jyske kammerater startede fra Hirtshals den 13. maj kl. 22.30 og blev indkvarteret i Oslo på Schandik hotel.

Sjællands afdelingen startede fra København den 15. maj med D.F.D.S.' MS King of Scandinavia kl. 17.00. Formanden for Sjællands afdelingen bød velkommen.

Vi ankom præcis kl. 9.00 til Oslo, hvor vore jyske kammerater modtog os med danske flag, og gensynsglæden var stor. Vi blev straks efter modtagelsen bragt om bord i busser, og sammen kørte vi til Akerhus, hvor vi besøgte Hjemmefrontsmuseet. Kl. 12.00 nedlagde landsformanden Mogens Pedersen en krans på Henrettelsespladsen. Det var meget højtideligt, men der var ingen taler og ingen sang. Et detachement soldater præsenterede gevær - og

på signalhorn blæstes signalet »En Bøn«.

Kl. 18.00 samme aften var der festmiddag i Messen for nordmænd, kammerater fra Jylland, Sjællandsafdelingen og inviterede gæster. Her bød formanden for Sjællands afdelingen, Jens Thomsen, velkommen og gav derefter ordet til landsformanden Mogens Pedersen. Han sagde:

- Hr. ambassadør, ærede gæster, kære venner. Når vi nordmænd og danskere i dag fejrer den norske 17. maj, skal vi tænke på, at det er 50 året for Norges og Danmarks besættelse i 1940, og at der i 1940 begyndte en forfærdelig tid for begge lande. Mange af os, der er forsamlet her, fik det at mærke på vore kroppe.

Det blev for den norske og danske modstandsbevægelse en meget svær tid, som kom til at koste mange nordmænd og danskere livet, men modstandsviljen i begge lande bestod sin prøve. For os danskere, der blev ført til tyske KZ-lejre, lærte vi at kende nordmændene som glimrende og

hjælpsomme kammerater, man kunne stole på under alle forhold.

I Ravensbrück, Sachsenhausen og Neuengamme kom nordmændene til at spille en stor rolle for os danskere, og senere, da Røde Kors-kolonierne kørte de skandinaviske fanger til Danmark, mange til Frøslevlejren, fortsatte dette sammenhold, og det er fortsat i alle årene, der fulgte, og når vi i dag er forsamlet her, er det igen et bevis for vor sammenhold.

Vi skal også i dag tænke på, at i hele Østeuropa er der opbrud af befolkninger, der også ønsker deres fulde frihed, samt at det ser ud, som om der endelig kan blive tale om en virkelig nedrustning. Det var jo det store mål, vi alle sammen kæmpede for i 1940-1945, men at der skulle gå 50 år, havde vel ingen af os tænkt.

Så jeg vil tillade mig at bede alle de forsamlede venner udbringe et leve for Norge og Danmark og for den norske og danske modstandsbevægelse.

Kommandør Christensen Det norske Hjemmeværn, bør os velkommen, og senere blev vi budt velkommen af formanden for De politiske fanger 1940-1945 Olav Guldbrandsen, der udtalte, at det var dejligt at mødes med vore danske kammerater, men at der var for længe imellem, vi mødtes.

Der var tale af kommandøren for lejren oberst Henriksen.

Den afsluttende tale holdt ambassadør Hans Tabor.

Herefter uddelte Jens Thomsen gaver fra landsforeningen: Tre smukke vaser i københavnsk porcelæn. Formanden for De politiske fanger 1940-45, Olav Guldbrandsen, fik den ene, Hans Luhn fra Den illegale Presse fik den anden, og formanden for Krigsinvalidforbundet Olav Hobbesland fik den tredje. Gaverne gjorde stor lykke.

Senere uddelte Mogens Pedersen landsforeningens emblemer til fru og hr. Wenemo, Olav Guldbrandsen, Østberg, kontorchef Sæther og fru Inger Guldbrandsen.

Alle med ret til at bære disse emblemer.

Den 17. maj startede busserne og kørte os til Oslo for at vi kunne deltage i festlighederne foran Kongeslottet. Der var sørget for siddepladser til alle vore medlemmer.

Alle skolerne i og omkring Oslo defilerede forbi med deres faner og navn på skolen, samt musikkorps, alle i orkestrene havde uniform på i forskellige farver, og hele Oslo flagede i rødt, hvidt og blå.

Hele optoget varede i 3 timer, og det var imponerende at se den aldrende Kong Olav stå ret på balkonen så længe.

Den 18. maj kl. 9.00 kørte vi til fæstningen Oscarsborg. Vi blev sat af i byen Drøbak og derfra sejlet over til fæstningen. Her gik vi til en af de kanoner, der beskød Hitlets stolthed, den tunge krydser »Blücher« samt en anden tung krydser »Lutzow«.

Kaptajnlejtant Alf Stenseth fortalte om hele begivenheden i alvorlige ord, og om hvordan krydseren »Blücher« til sidst fik en under-vandstorpedo, hvorefter krydseren sank, efter at mange tyskere var sprunget over bord i brændende olie og isflager. Mange brændte ihjel eller frøs ihjel. Krydseren ligger den dag i dag på 90 meters dybde med anslået 1200 mand i vraget.

Herefter gik vi op i fæstningen Oscarsborg, hvor vi spiste den medbragte mad og øl fra Lutvan.

Herefter sejlede vi igen til Drøbak og så på byen og købte kaffe, og nogle var på juleudstilling og købte julestads.

Her tog vi afsked med vore jyske kammerater, der skulle sejle hjem kl. 19.30 med Stena Line til Frederikshavn.

Den 19. maj kørte vi til Oslo kl. 10.30. Vi blev sat af ved Oslo Rådhus. Og da kunne vi besøge Vigelandsparken og Universitetsbiblioteket, en smuk udstilling, hvor bl.a. Inger Guldbrandsen havde lavet livet i en KZ-lejr med små fanger i sribede fangedragter.

En skøn oplevelse af, at vi er brødrefolk.

Axel Lauritzen

NEUENGAMME

45 års dagen for befrielsen fra Neuengamme

I samarbejde med Dachau-Klubben fejrede Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme 45 års dagen for de danske fangers befrielse fra koncentrationslejren Neuengamme ved Hamborg den 20. april kl. 19 ved det traditionelle mindemøde ved Monumentet for den ukendte koncentrationslejr fange ved Helligåndskirken i København.

Mange var mødt frem i den smukke april aften, og specielt var det en glæde, at et hold af vore kammerater fra Bernadottegården i Roskilde var mødt op.

Landsforeningens formand Villy Mørk Jensen bød de fremmødte velkommen og gav ordet til korpsmester Viggo Eriksen, Herning, en af veteranerne fra Jyllandskorpsen.

Viggo Eriksen udtalte:

- April er forventningernes tid. Alt gærer og gror. Fuglene kvirrer. Sådant var det også i 1945 - for 45 år siden.

Vi var i fuld gang med hjemtransporterne og gik næsten i fast rutefart mellem den danske grænse og de tyske KZ-lejre. Det var ikke luksus-køretøjer, vi benyttede os af, og ofte pinte det os at høre, hvordan »patienterne« klagede sig deromme i bårerummet, men det kunne vi jo desværre ikke tage hensyn til, for vi skulle jo skynde os videre efter nye hold, der ventede.

Det var faktisk en stor belastning, og resultatet blev også, at vi holdt op med at hilse på vore egne passagerer, men kun hilste på dem, der var i de andre ambulancer. Det var ligesom lettere. Det var også svært gang på gang at sige til de fanger, der ikke kom med: »Det bliver jeres tur næste gang.« for det vidste vi egentlig ikke ret meget om.

På turene fra grænsen og sydpå glædede vi os over, hvordan alting grønnedes. Især de blomstrende kirse-

bærtræer fortalte med al tydelighed, at vi gik en lysere tid i møde.

Ofte holdt vi i timevis udenfor Neuengamme, før vi fik lov til at komme ind, og det skete da jævnlige, at vi foretog os på de tulipanmarker, der lå lige ved siden af os, for vi syntes, at det var en god ide at give de frigivne fanger en friskplukket blomst!

Netop i dag for 45 år siden - den 20. april - fik vi så forstærkning hjemmefra, så vi kunne få ryddet op i ventelisterne. Denne kom i form af 125 private busser, der var stillet til rådighed, og ved en enkelt transport lykkedes det at hjemføre over 4.200 fanger på een gang, og så var det ligesom om det lettede.

Vi siger tak, fordi vi fik lov til at være med til at give en hjælpende hånd.

Derefter nedlagdes kransen og blomster fra foruden Jyllandskorpsen, Frihedsfonden, Bernadottegården, CF-Korpsen, Dachau-Klubben, Neuengammeforeningen m.fl.

Forsamlingen sang »Altid frejdig, når du går«.

Efter højtideligheden samledes man til kammeratligt samvær på Københavns Rådhus.

NK

Generalforsamling

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme afholdt den 19. april 1990 sin ordinære generalforsamling i Parolesalen i Nyropsgade 22 i København.

Formanden Villy Mørk Jensen bød de mange fremmødte velkommen og bad dem rejse sig for at mindes de mange kammerater, foreningen havde mistet i det forløbne år.

Ernst Jakob Jensen valgtes til dirigent.

Formanden aflagde en fyl- dig beretning for de mange aktiviteter, Landsforeningen havde gennemført i den forløbne periode. Han fremhævede det internationale møde, der var blevet afholdt i Vingstedcentret i dagene 3. til 7. maj 1990, hvor Landsforeningen havde været værter for det Internationale Amicale de'Neuengammes eksekutivbureau-møde med deltagelse af repræsentanter fra ti nationer.

Han håbede, at det nu var lykkedes at skabe ro på Bernadottegården i Roskilde. Bernadottegården i Hadsund fungerer på bedste måde.

Vor æresstatuette var i år blevet tildelt Madame René Aubry, Paris, præsident for det Internationale Amicale de'Neuengamme og til kon-torchef Anna-Lise Clausen, Frihedsfonden, i forbindelse med hendes 20 års jubilæum i fonden.

Formanden udtalte om det fremtidige arbejde, at foreningen ville foretage den årlige pilgrimsfærd til lejrene ved Ems-Kanal, Dalum og Ver-

sen ved Meppen og Esterwegen med afslutning i Neuengamme i dagene 31. august til og med 3. september 1990.

Han sluttede sin beretning med at mane til sammenhold og udtrykte, at han var foruroliget over udviklingen i Tyskland og over nynazisterne, der vejrede morgenluft.

Beretningen blev vedtaget enstemmigt og uden diskussion.

Kassereren Birgit Lærche fremlagde årets regnskab, der viste et mindre overskud. Hun bemærkede, at kontingentet stadig kun var på 75 kr. årligt for alle. Men man ønskede ikke fra bestyrelsens side at forhøje dette. Men kassereren ville være glad, hvis man rundede beløbet op. Det pæne regnskab blev vedtaget med akklamation.

Der var ikke indsendt forslag til generalforsamlingen.

På valg i bestyrelsen var Villy Mørk Jensen, Thisted, Hans Bøjlund, Kolding, Mogens Pedersen, Vordingborg, og Niels Otto Køster, der alle blev genvalgt. Harry Eriksen, Espergærde, ønskede ikke

genvalg, og i hans sted valgtes Ernst Jakob Jensen, Græsted.

Som suppleanter til bestyrelsen valgtes Henning Louis Jensen, Gilleleje, og Jørgen Lind, Farum. Til fanebærer valgtes Ove Laursen, Måløv.

Til revisorer nyvalgtes Cornelius Olsen og Erik Eilers. Bjørn Pedersen og Tommy Flander ønskede ikke genvalg på grund af dårligt helbred.

Under eventuelt fortalte formanden, at han fra museet i Neuengamme havde modtaget en film om lejrens historie. Filmen omfattede også samtaler med tidligere fanger. Han mente, at festudvalget burde arrangere en filmaften, idet der udover den nye film også fandtes forskellige andre film, der kunne have interesse for vore medlemmer.

Iøvrigt diskuterede man spørgsmålet om at rejse krav om yderligere erstatning fra Tyskland, såfremt en fredsaftalning ville blive gennemført ved en genforening af de to stater.

NK

stedt følgende ordre til lejrens ledelse:

Overgivelse af lejren kan ikke komme på tale, evakuering af lejren skal påbegyndes omgående, ingen fange må falde levende i fjendens hænder.

En ordre der kom til at koste over 7000 fanger livet. Det var den dato, hvor de skandinaviske fanger blev midtpunktet i en af de største redningsaktioner, der har fundet sted.

Hvem var vore redningsmænd?

Om greve Folke Bernadotte og hans tysklandsdetachment, om Dansk Røde Kors, er der i den forbindelse - og med rette - sagt og skrevet meget godt og rigtigt.

Men der er mange, vi ikke kan og ikke vil glemme. Her tænker vi blandt andet på de mange danske rutebilchauffører, der den dag kom med deres nedslidte, hvidmalede busser. Med livet som indsats hentede de deres landsmænd hjem.

Vi glemmer heller ikke det danske Civilforsvar - personel herfra var de første, vi registrerede som vore redningsmænd.

Allerede i november/december 1944 så vi de blå træambulancer, når de kom for at hente nogle meget syge af vore gendarmere og politifolk.

Midt i elendigheden følte vi stolthed over, at det var vore landsmænd, der med dygtighed og med værdighed løste denne opgave.

Vi er heller ikke i tvivl om, at det var personel fra Civilforsvaret, der bærer en stor del af æren for, at redningsaktionen i dag for 45 år siden fik en lykkelig udgang.

Da fangerne kom tilbage til Danmark, blev de for de flestes vedkommende modtaget af DKB. Det skete både ved grænsen og i Møgelkærleiren. Deres kærlige pleje og omsorg var af meget stor betydning for den enkelte fanges overgang til en normal tilværelse. Disse brave kvinders indsats er blevet stående i vores erindring som noget ganske særligt.

Æresstatuetten overrakt til Civilforsvarsstyrelsen

Hans Bøjlund, Kolding overrakte Neuengammeforeningens æresstatuette til direktøren for Civilforsvarsstyrelsen Ole Forsting.

Ved en reception i Frihedsfondens lokaler den 20. april overrakte Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme sin æresstatuette til Civilforsvarsstyrelsen.

Landsforeningens formand Villy Mørk Jensen bød de mange fremmødte velkommen.

Hans Bøjlund fik derefter ordet og udtalte:

- For mig er det naturligvis en meget stor ære og glæde at være den fange, der på Neuengammeforeningens vegne skal overrække foreningens æresstatuette til Civilforsvarsstyrelsen.

Det er i dag den 20. april, en dato, mange norske og danske KZ-fanger aldrig vil kunne glemme.

Det var dagen efter, at SS rigsfører Himmler havde ud-

Neuengammeforeningens æresstatuette viser tre muselmænd, hvor de to bærer den tredje - et dagligdags syn i lejren.

Statuetten er skåret illegalt på lejrens snedkerværksted af en dansk fange ved navn Jack Christensen.

Jack Christensen kom til Neuengamme den 14. september 1944 sammen med 12 medfanger. De 13 blev den første danske gruppe, der kom til lejren.

Jack forblev i hovedlejren resten af tiden. Trods visitationen ved afrejsen den 20. april 1945 lykkedes det Jack at få statuetten med hjem.

Efter hjemkomsten lod Jack fremstille en støbeform, så hans gruppekammerater kunne få et eksemplar.

Umiddelbart herefter blev model og form overgivet til Neuengammeforeningen.

Grundet statuettens historie føler vi, at den er velkvalificeret som æresstatuette.

I dag overrækker vi statuetten til Civilforsvarsstyrelsen som en beskeden tak for indsatsen den 20. april 1945.

Hans Bøjlund overrakte derefter æresstatuetten til Civilforsvarsstyrelsens direktør Ole Forsting, der derefter tog ordet og takkede hjerteligt.

Efter højtideligheden var landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme værter ved en reception.

NK

SACHSENHAUSEN

Præsidiemøde

Den internationale Sachsenhausen Komite (ISK) afholdt ordinært præsidiemøde den 19.-21. april i æressalen i mindstedet Sachsenhausen.

Repræsenteret ved vicepræsidenter var 11 nationer, deriblandt Danmark. 7 nationale forbund havde meldt afbud på grund af alder og sygdom, og flere af dem havde sendt hilsningstelegrammer med opslutning om vore evt. udtalelser. Fra Danmark mødte som præsidiemedlem Peder Søgård og som gæster

Sachsenhausen den 20. april: Ellen Olsen, Heinz Junge, BRD, Lars Olsen, Gerda Søgård samt Wolfgang Szepanski, Berlin West.

Ellen og Lars Olsen samt Gerda Søgård.

Fra andre lande mødte gæster op, således ca. 100 fra Frankrig og 60-70 fra Holland.

Den 19. afholdtes sekretariatsmødet og den 20. april præsidiemødet.

Mødernes debat var præget af de store politiske forandringer i Østeuropa og udtalelserne, der blev vedtaget, tilsvarende.

Foreningen af de to Tyskland var på godt - og måske mere ondt; af ondt i første række risikoen for vækst af neonazistiske bevægelser og den dermed voksende trussel mod freden.

Udtalelserne krævede et Tyskland uden kemiske og biologiske våben og stående udenfor den kolde krigs to militærblokke.

Ligesom andre delegerede pegede Peder Søgård i sit indlæg på, at de socialistiske lande igennem årene med deres fæstfrihed og økonomiske støtte har været afgørende for ISK's virksomhed og takkede hjerteligt derfor.

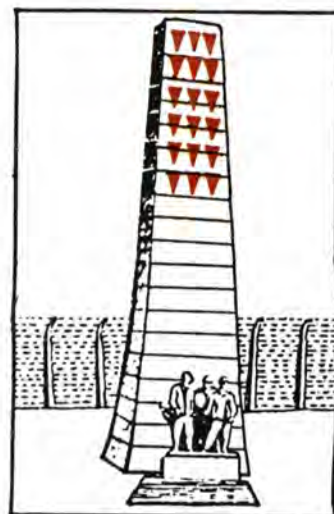
Han og de andre delegerede pegede på, at denne støtte nu utvivlsomt ville falde bort, og den fremtidige virksomhed måtte indskrænkes og bygge på de enkelte kammeraters personlige offervillighed og deres nationale organisationers indsats. På grund af vor alder og den dermed tiltagende svækkelse kunne

det blive vanskeligt at videreføre ISK's funktioner, men der var enighed i præsidiemødet om at arbejde videre.

Den 21. april fejredes i mindeanlægget de sovjetiske og polske troppers befrielse af lejren for 50 år siden med kransenedlæggelser og taler af generalsekretær Rudi Helmer og præsidenten Charles Desirat foran mindeobelisken i lejren.

Desværre døde den 74-årige tidligere formand for folkekammeret, vor fangekammerat Horst Sindermann samme dag, og præsidiemødet afsendte kondolencetelegram.

For os fire danske delegerede var det en stor glæde at gense så mange af vore gamle kammerater.

Næste møde bliver et plenarmøde i Dortmund, BRD i 1991.

Peder Søgård

Årsmøde

Stutthofforeningen

Stutthofforeningens årsmøde blev holdt lørdag den 10. marts 1990 på 45-årsdagen for befrielsen fra lejren. Som sædvanligt samledes deltagerne sammen med Hørsørødforeningen og Stutthof historiske Forening til en kort mindehøjtidelighed ved mindetavlen i Land og Folks hus, hvor formanden for Hørsørødforeningen, Villy Karlsson, holdt en kort tale. Heri mindedes han de faldne kammerater og gav desuden ud-

tryk for den vemod, som alle kammeraterne nok følte ved tanken om, at det var sidste gang, vi forsamledes i dette hus, som jo nu går over på andre hænder, og usikkerheden med hensyn til, hvor den store mindetavle fremtidig vil blive anbragt. Efter afsyngelsen af Danmarks frihedssang skiltes parterne for at gå til hver sin generalforsamling, og senere samles ved de vel-dækkede borde til hyggeligt samvær.

Ny placering for mindetavlen søges

Formanden, Helge Kierulff, bød velkommen, og efter afsyngelsen af »Kammerat, signalet lyder...« bad han forsamlingen mindes de i årets løb afdøde kammerater. Han fortalte om de muligheder, der havde været forsøgt for at få mindetavlen anbragt andetsteds. Tavlen er jo så stor, 5 x 4,25 m, at der skal en anelig væg til, men man arbejder fortsat med sagen.

Omtalte mindesmærket i Horserød - som omtalt i »Pigtråd« nr. 1/90 - som der stadig arbejdes med, bl.a. har kunstneren Per Ulrich givet flere forskellige udkast. Man arbejder stadig hen imod indvielse 22/6 1991.

Krav om erstatning fra Tyskland

Han omtalte spørgsmålet om fredsslutningen efter anden verdenskrigs slutning i 1945, som jo aldrig er blevet en realitet, men som man taler om at genoptage forhandlingerne om, hvis der bliver et samlet Tyskland. Man afgav i sin tid i 50-erne midlertidig kvittering for den erstatning, der kom til udbetaling dengang. Mener, at man nu i første række skal kræve erstatning for arbejdstjenesten dér, 10 timer daglig i ca. 20 måneder + renter og renters rente, hvilket kan blive en anelig sum penge. Eventuelt kunne man bede advokat Jørgen Jacobsen føre sagen.

Det blev vedtaget at arbejde videre med planerne om en bustur næste år til Stutthof. En sådan vil komme til at vare 4-5 dage og kan nok gennemføres for 12-1300 kr. pr. person + et tilskud fra foreningens kasse. Der meldte sig godt en snes personer, som ønskede at deltage.

Formandens beretning godkendtes, og det samme gjaldt regnskabet, som blev forelagt af kasserer Hertha Berthelsen.

Valget til bestyrelsen: Den samlede bestyrelse blev genvalgt. Bestyrelsen består af: Formand Helge Kierulff, kasserer Hertha Berthelsen, sekretær Sonja Jørgensen, Ragnhild Andersen, Villy

Fuglsang, Egon Gissel, Arne Gottlieb Hansen og Robert Sartori. Som revisor genvalgte Marius Christiansen.

Horserødforeningen slutter op

Der blev sunget nogle sange: Horserødsangen, Spanienssangen o.fl., og omkring kl. 13 kom Horserødforeningens medlemmer til, så spistes der, og det hyggelige samvær fortsatte til ud på eftermiddagen.

Formanden for Horserødforeningen, Villy Karlsson, gav en beretning omkring mindesmærket, som skal op sættes ved Horserødlejren og tænkes indviet 22/6-1991. Havde skitser med, som viste henholdsvis placering og Per Ulrichs udkast til mindesmærket.

Som afslutning på årsmødet takkede formanden for god ro og orden, takkede endvidere Dore og Knut, fordi de igen i år har sørget så godt for et virkelig strålende arrangement. Vi sang atter et par af de gamle kampsange, og der blev afholdt et enkelt lotteri, om bøger.

Man tog med vemod afsked med det gamle hus.

Sonja Jørgensen

Mindeord

Niels Møller Andersen

Fhv. smedemester Niels Møller Andersen, 7850 Stoholm, blev 80 år.

Han voksede op i Ørslevkloster ved Højslev og udlærtes i sin fars smedie i Haderup, som han drev i en halv

snes år, hvorefter han købte smedeforretning i Stoholm, hvor han hurtigt kom med i modstandsbevægelsen. Efter krigen omdannede han smedjen og havde både en VVS-afdeling samt en afdeling med landbrugsmaskiner. I en årrække var han formand for Stoholm Idrætsforening.

Ragnhild Andersen

Vores kammerat og tidligere folketingsmedlem Ragnhild Andersen er død den 8. maj 1990.

Det er med stor sorg, vi har modtaget meddelelsen om Ragnhild Andersens død. Hun blev knap 82 år. Ragnhild blev medlem af DKP i 1927, og i hele sit liv har hun på en opofrende, klog og hjertevarm måde virket for de svageste grupper i samfundet. Utrætteligt arbejdede hun for freden, for arbejderkvindene, ja for alt, der havde med retfærdighed at gøre.

I 1935 blev hun indvalgt i bestyrelsen for Kvindeligt Arbejdersforbund, afdeling 5 (jernpigerne), og hun sad i KADs hovedbestyrelse fra 1945 til 1954.

Kvindernes sag lå Ragnhild på sinde, og i de 15 år, hun sad i Folketinget for DKP, talte hun kvindernes sag i deltidsarbejde, som var et problem allerede i 1945, da Ragnhild kom i Folketinget. Hun sad i Folketinget frem til 1960.

I en lang årrække sad hun tillige i partiets ledelse, centralkomiteen.

Ragnhild Andersen, tidligere Stutthof.

Hendes aktive virke i faglige og politiske spørgsmål førte hende også aktivt ind i den antifascistiske kamp, og kampen mod den tyske besættelsesmagt under den anden verdenskrig. Men i september 1941 blev hun arresteret af det danske politi. De næste knap fire år befandt hun sig bag tremmer og pigtråd - først i Vestre Fængsel og Horserød, og siden oktober 1943 i KZ-lejren i Stutthof, hvor hun var i 20 måneder frem til befrielsen i maj 1945. En umenneskelig oplevelse.

Hun var en ukuelig kammerat, helstøbt og hjælpsom. Hun betød utrolig meget for mange. Vi unge lyttede intenst, når hun berettede om sit og partiets virke. Hun var altid inspirerende og livsglad.

Ole Sohn

Arthur Graversen

Arthur Graversen er ikke mere blandt os.

Han var en af de brave søfolk, der straks fra den 9. april 1940 var med til at vise, at der også var danskere, der ikke ville opgive kampen, for at Danmark igen blev frit.

Det er med vemod, vi må konstatere, at han her i 50-året for Nazi-Tysklands angreb på Danmark er gået bort.

Hans vej til Danmarks befrielse gik via Den norske Marine, og senere den engelske og danske marine. Han blev hårdt såret under invasionen i Nordafrika.

Hjemvendt til Danmark byggede han en levevej op, først som vagtmand i Frederikshavn og Hanstholm, siden som gartner. Mange haveejere har hentet gode råd hos Arthur.

De sidste år, efter at han mistede Ida, var han hårdt plaget af sygdom. Han havde lidt svært ved at forstå, at samfundet ikke kunne hjælpe ham bedre, men til gengæld forstod Den norske Stat at værdsætte hans indsats.

Atter er en af vore kammerater gået bort. Vi vil savne ham.

Dagmar og Villy Mørk Jensen

Gunnar Berg

I august forrige år døde komponisten Gunnar Berg. Han døde i Schweiz og blev også bisat i den by. Gunnar Berg var æresmedlem af den schweiziske komponistforening og var en meget anerkendt kunstner ude i Europa. Herhjemme blev der skrevet meget lidt om ham, ja i et tilfælde direkte nedsættende.

Under krigen 1940-45 gjorde Gunnar Berg en enestående indsats med at hjælpe de ulykkelige jøder over til Sverige. Gunnar Berg boede i Vedbæk, så kysten nordover blev hans område. Sin sundhed, sit liv, sin økonomiske eksistens satte han på spil. Dette mod og denne uselviske indsats må man tage i betragtning, når man skriver en nekrolog over en så særpræget kunstner og opofrende menneske som Gunnar Berg. Han fik aldrig nogen tak.

Iben Conradt-Eberlin
Olof Palmesgade 9
2100 København Ø
Tlf. 31-42 34 53

Johannes Løndorf

Natten til onsdag den 4. april 1990 døde Johannes Løndorf i en alder af 88 år. I den sidste tid havde han mange smerter, men hjernen var klar til det sidste.

Johannes Løndorf var både i sit arbejde som politimand og i sin fritid som fritidssekretær i Kirkens Korshær overordentligt socialt indstillet og ønskede både at hjælpe de svagest stillede i samfundet og samtidig fortælle om den Gud, som han selv troede på og om Jesus, som netop havde og har omsorg for selv de ringeste iblandt os. Lige fra 15 års alderen og op i 70'erne, var Løndorf aktiv i Kirkens Korshær.

Hans kristne overbevisning var også det, der holdt modet oppe hos ham selv, og hans kristne vidnesbyrd var til hjælp for mangen en kollega i de hårde dage i tyske koncentrationslejre.

Johannes Løndorf fik et rigt liv, et spændende liv, men

et liv også i trængsler og pinsler. Da han under sit fangenskab hebrejdede Gud og undrede sig over, hvorfor han, som stod midt i et rigt arbejde i Kirkens Korshær, skulle bringes til Tyskland og udsættes for lidelser, fik han det svar fra Gud: »Hvis ikke du vil være dér, hvor jeg har brug for dig, kan du ikke være min.«

Elinor Olsen
(datter af Løndorf)
Avlum Alle 31, Kastrup

Redaktør Erik Seidenfaden, fotografieret i 1962.

Erik Seidenfaden

Kun en halv snes dage før sin 80 års fødselsdag i april døde en af dansk presses mest navnkundige skikkelser, Informations tidligere chefredaktør Erik Seidenfaden, efter længere tids sygdom og svagelighed.

Seidenfaden tilhørte de kredse, der meget tidligt under den tyske besættelse tog modstandsarbejdet op. Han tog imod nogle af de første faldskærmsfolk, og det var i modstandsbevægelsens tjeneste, at han i 1943 tog til Stockholm som Politikens korrespondent.

Efter den 29. august 1943 blev han leder af nyhedsbureauet Dansk Pressetjeneste i den svenske hovedstad. På denne post udfoldede Seidenfaden en vidtspændende aktivitet, og han var også i vinteren 1944 på et længere illegalt besøg i København. Under krigens sidste del var Seidenfaden medlem af modstandsbevægelsens kontaktudvalg i Stockholm.

I tyve år dannede Seidenfadens makkerpar med den legendariske Børge Outze på Information. Hans skarpe, elegante pen og store udenrigspolitiske indsigt var stærkt medvirkende til Informations ry i bladets første tyve år. Teatermaleren Svend Johansen sagde engang, at »Seidenfaden er for den åndelig elite, hvad Victoria Regina er blandt blomster, den sjældneste, den ypperste, der beskues i blændet ærefrygt, når den åbner sin rige kalk.«

Efter at have været ledende senior i Studenterforeningen blev Seidenfaden direktør for Det danske Studentehus i Paris, en post, han beklædte fra 1966 til 1982.

J.B. Holmgaard

Horst Sindermann

Formanden for DDR's Folkekammer fra 1976 indtil omvæltningen i november i fjor, Horst Sindermann, døde den 20. april, 74 år gammel.

Sindermann var kommunist lige fra 14-årsalderen og blev arresteret af nazisterne allerede som 18-årig gymnasiast. Han tilbragte samtlige tolv år under nationalsocialismen i fangenskab, først i tugthuset Waldheim, senere i koncentrationslejrene Sachsenhausen og Mauthausen.

Sindermann, som var kendt for sin slagfærdighed og intelligens, blev berømmet af sine medfanger for hjælpsomhed og solidaritet. Efter krigen blev han chefredaktør for avisen Volksstimme i Chemnitz, var partisekretær i Halle i otte år og ministerpræsident fra 1973 til 1976. Han var medlem af det Socialistiske Enhedspartis politbureau fra 1967 til 1989.

Under det kommunistiske styres sidste krampetrækninger var Sindermann blandt dem, der ønskede partichefen Erich Honecker afsat. Kort før sin død blev Sindermann interviewet af Der Spiegel og kom med den overraskende oplysning, at ingen soldater fra DDR deltog i invasionen i Tjekkoslaviet i 1968. De østtyske tropper forblev ved

grænsen til Tjekkoslaviet efter en afgørelse, som blev truffet fælles af Berlin og Moskva.

Horst Sindermann blev fængslet den 21. november i fjor, beskyldt for magtmisbrug, men blev løsladt i februar i år på grund af dårligt helbred.

J.B. Holmgaard

Mogens Pedersen

Vort mangeårige bestyrelsesmedlem Mogens Pedersen er ikke mere blandt os.

Vi, der kendte Mogens drog stor gavn af hans store viden om Neuengamme, og vi ved også, at skoler og foreninger var interesseret i hans mange foredrag. Hans mange internationale forbindelser var til stor hjælp i vort foreningsarbejde. Især var han kendt for sit intense forhold til vore polske kammerater. Derfor jorde det ham særlig glad, at han sidste år fik Auschwitz-medaljen overrakt af den polske ambasadør i Danmark.

Vi har mistet en god kammerat, men savnet er nok størst hos hans hustru Inger. Mange er de rejser, de to fulgte med på, når vor forening kaldte.

Det sidste års tid har vi fulgt hans tapre kamp mod sygdommen og hans modstandsvilje i denne strid.

Æret være hans minde

Neuengammeforeningen
v/Villy Mørk Jensen

Din kone kan sikkert få både begravelseshjælp og pension efter erstatningsloven, når du er død.

Har du fortalt hende det?

Du ved ikke, om du eller din kone dør først.

Hvis hun dør først, ved du måske, hvad du skal gøre. Men ved hun, hvad hun skal gøre med sine økonomiske forhold, hvis du dør først?

Pigtraad-Gestapofangen

Nummer 3. Juni 1990

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 97 97 12 71.
Skr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16, 2.th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen, John Nielsen, Birgit Lærche, Lilian Olsen og Jacob Jensen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 33 12 85 95.
Sommer: Moststien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 53 41 01 20.
Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 66 12 71 99.
Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Stenbjerg Kirkevej 6, 7752 Snedsted. 97 93 83 11.
Kass./sekr.: Arnold Sejersens, Jægergårds-gade 138, 2., 8000 Århus C. 86 13 07 65.
Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. 98 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.
Kas.: Ernst Nielsen, Firkovvej 42, 2800 Lyngby. Giro 6 45 87 18. tlf. 42 87 09 58.
Socialsekretær: Otto Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. 97 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16, 2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27 23.
Omegnsafdelingen:
Fmd.: Johan Kanding, Ved Bellahøj 6,6, 2700 Brønshøj. 31 60 23 33.
Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Virum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid for sociale sager: Tirsdag og torsdag 10-12. Sommerferie 15. juni - 15. august.
Esbjerg afd.: Fmd.: Viggo Hansen, Palnatokes Alle 19, 6700 Esbjerg. 75 14 27 58.
Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Ullerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 30,1 tlf. 75 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.
Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. 75 52 82 43.

Kolding: Kontor: Koldinghus, Staldgården. Åbent 2. og 4. torsdag kl. 14-17. 75 53 18 84.

Odense afd.: Det sociale udvalg v/ Aksel Søndergård, Bøgeparken 80, 7.th., 5240 Odense NØ, tlf. 66 10 40 32.

Fmd.: Kurt Leo Madsen, Skovhaven 70, 5320 Agedrup, tlf. 66 10 92 56.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tlf. 66 14 27 16.

Sydfyns afd.: Sekretær: Hjarne Ditlevsen, Løkketoften 15, 5700 Svendborg. Kontor: tlf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-11.00).

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskrænten 3, Garløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30 46.

Aalborg afd.: Fmd.: Børge Dahl, Herskindsgade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000 Aalborg. 98 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-17. Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd. Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42
Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Mogens Pedersen, Skt. Clemensvej 2, 4760 Vordingborg, tlf. 53 77 58 94.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. 86 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå. 86 30 90 76.
Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk, 8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottegården 15, 2770 Kastrup. 31 50 48 61 og 31 50 09 70.

Kass.: Jørgen Kaufmann, Th. Philipsensvej 2, 2770 Kastrup. 31 50 30 38.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Sandkåsvej 2, 8210 Aarhus V, tlf. 86 15 73 15.

Kass.: Beth Thorsen, Havvej 3, Vrinners, 8420 Knebel. 86 36 50 82, giro 1 27 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Bernstorffsvej 155, 11th., 2820 Gentofte. 31 64 51 74.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule-

vard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.
Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24, 8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860 Søborg. 31 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31 49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 97 97 12 71.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000 Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej, 7.4. th., 1756 København V. 31 23 02 14

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærvej 28 C, 2820 Gentofte. 31 65 82 12.

Kass.: Herman Ebstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. 31 28 27 15.

Frihedsfondens postadresse er: Frederiksberg Bredgade 13, 2000 Frederiksberg. Telefon 31 87 44 41. Kontoret er lukket mandag og fredag.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. Telefon 86 16 91 18, i kontortiden eller Rich. Tue, 86 16 92 42 (sommerhus 86 55 84 64) Ansøgning om ophold i højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpefond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingsvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.